

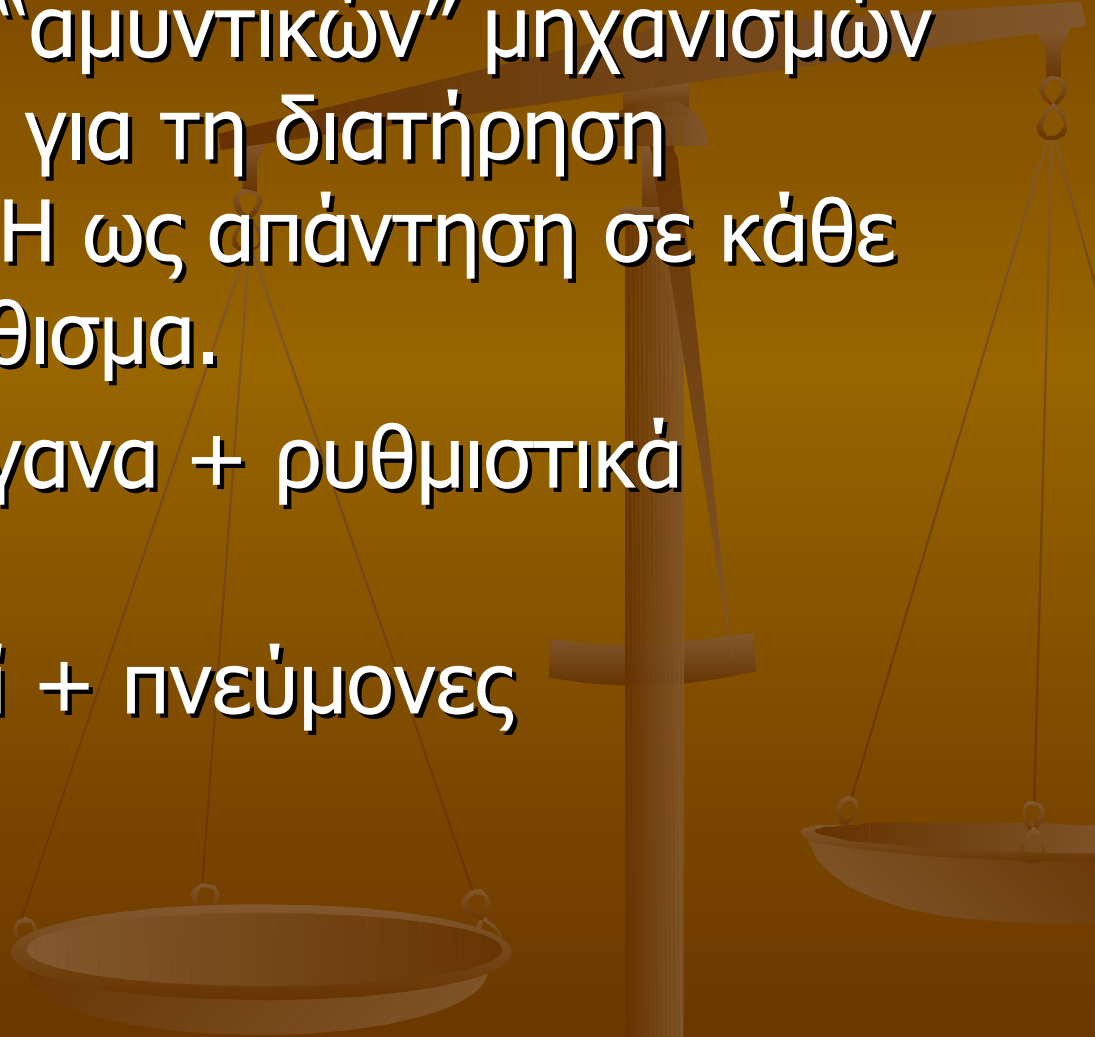
ΑΡΧΕΣ ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

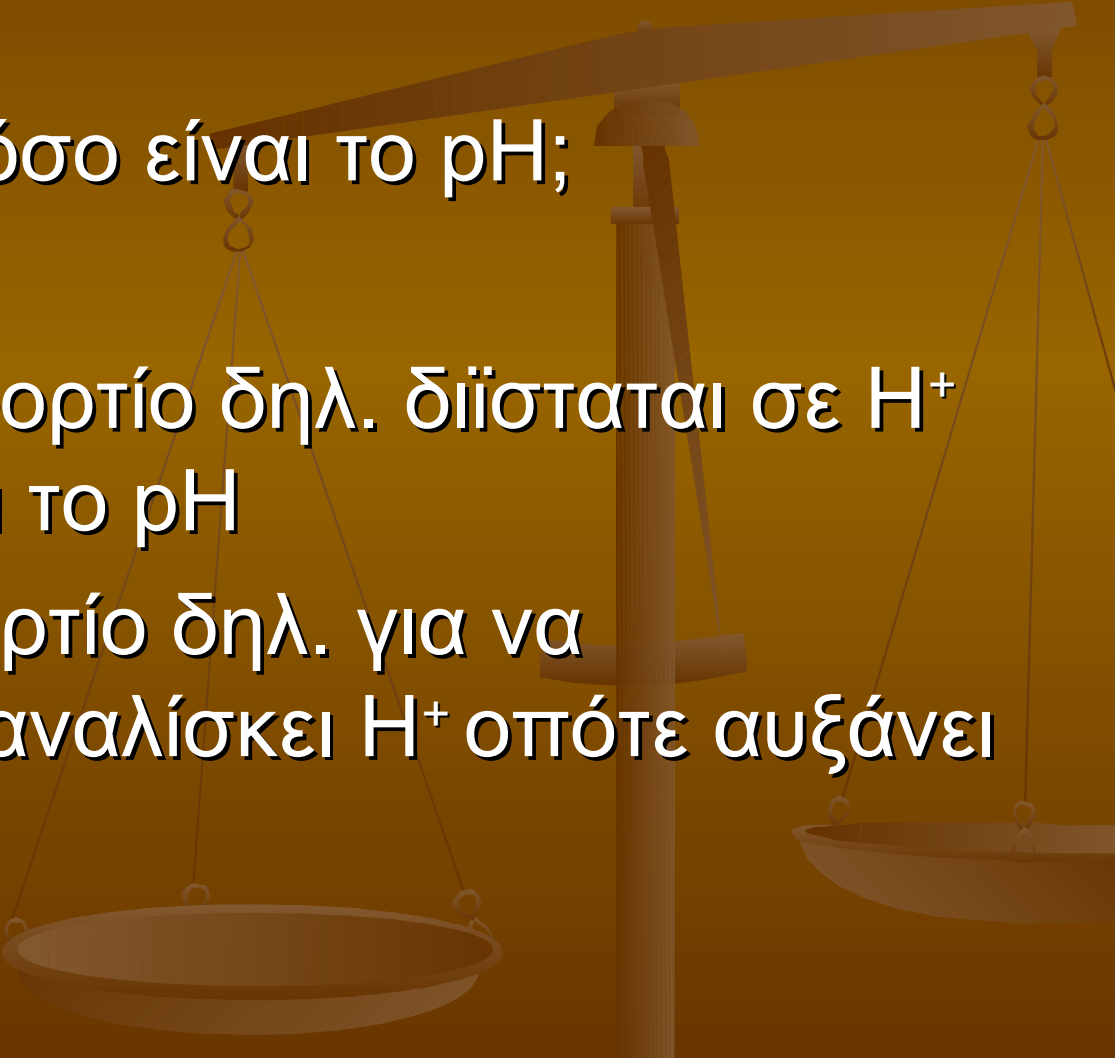
Ε. Ι. Γιαμαρέλλος-Μπουρμπούλης

Αναπλ. Καθηγητής Παθολογίας
Δ΄ Παθολογική Κλινική
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΟΡΙΣΜΟΣ

- Το σύνολο των “αμυντικών” μηχανισμών του οργανισμού για τη διατήρηση σταθερού του pH ως απάντηση σε κάθε «βλαπτικό» ερέθισμα.
  - Μηχανισμοί: όργανα + ρυθμιστικά διαλύματα
  - Όργανα: νεφροί + πνεύμονες
-

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ (1)

- $\text{pH} = -\log[\text{H}^+]$
  - πχ. $[\text{H}^+]: 10^{-7}$, πόσο είναι το pH;
  - $\text{pH} = 7$
  - Οξύ: αρνητικό φορτίο δηλ. διίσταται σε H^+ οπότε ελαττώνει το pH
  - Βάση: θετικό φορτίο δηλ. για να σχηματιστεί καταναλίσκει H^+ οπότε αυξάνει το pH
-

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ (2)

- Ρυθμιστικό διάλυμα: κάθε διάλυμα στο οποίο είτε προστεθεί οξύ είτε βάση το pH θα διατηρηθεί ΠΕΡΙΠΟΥ σταθερό

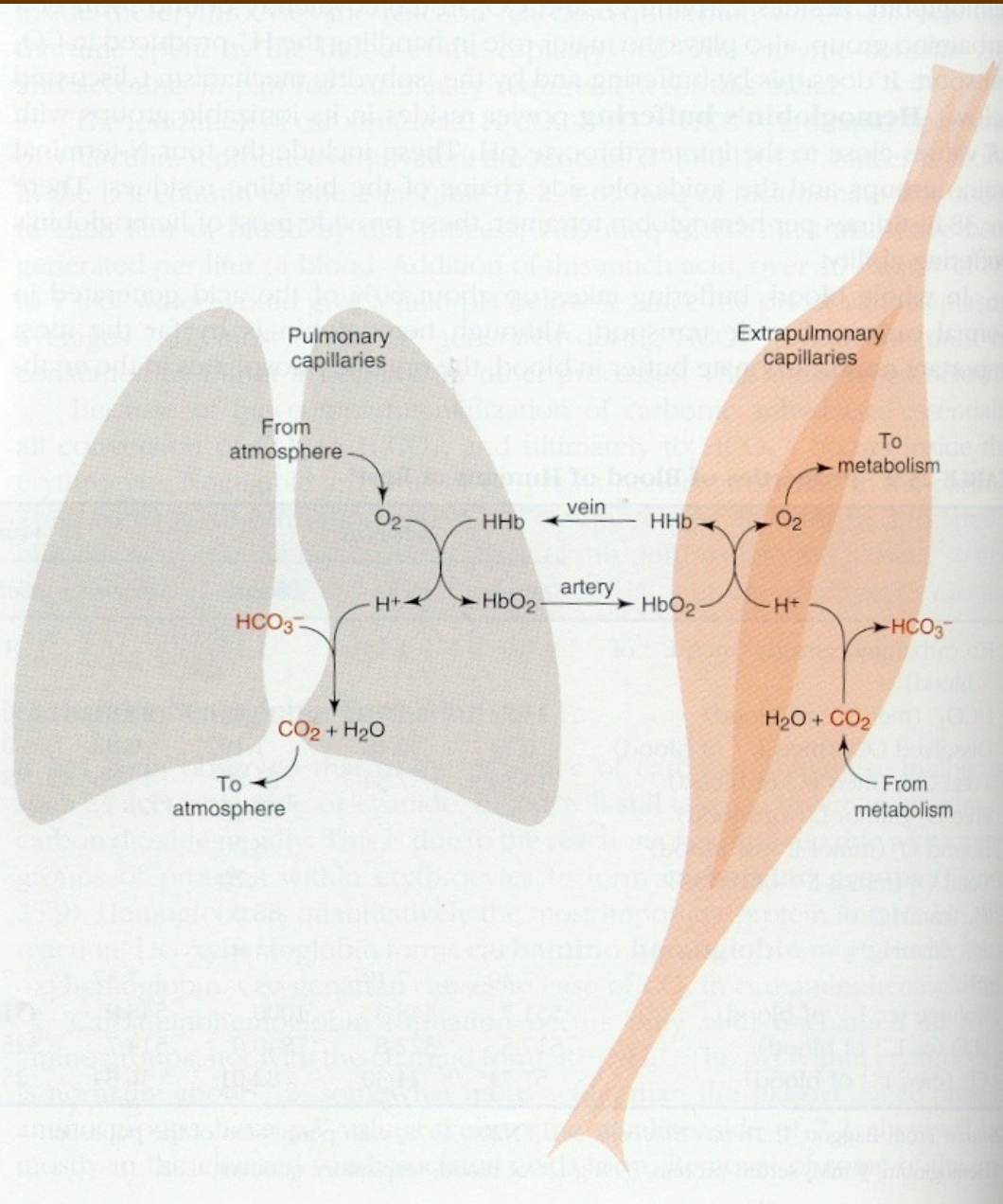
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ (3)

- Ρυθμιστικό διάλυμα του οργανισμού:

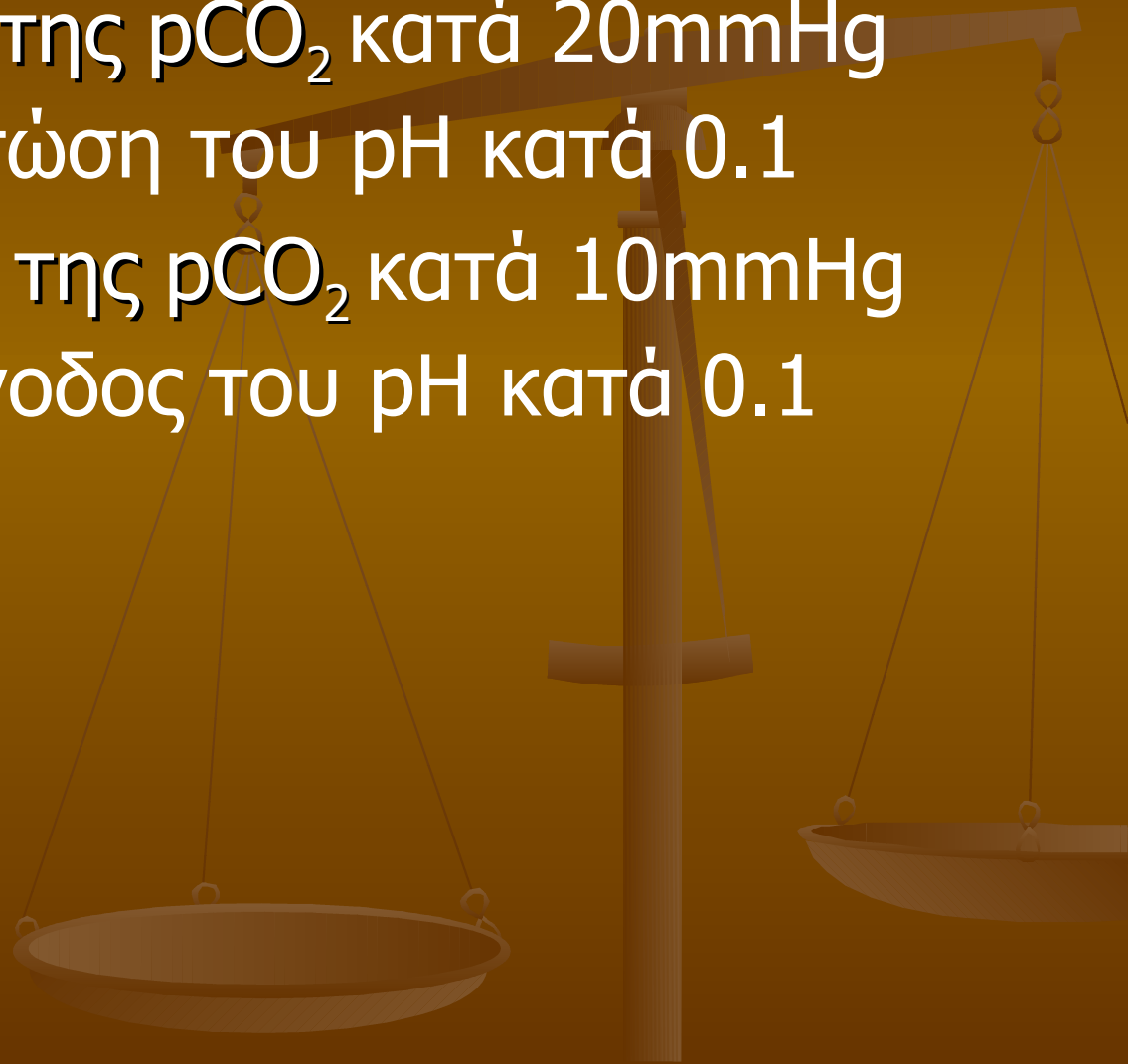
Η ΕΞΙΣΩΣΗ HENDERSON-HASSELBACH (1)

- $[H^+] + [HCO_3^-] \leftrightarrow [CO_2] + [H_2O]$
ή
- $pH = pK_a + \log [HCO_3^-] / [CO_2]$
ή
- $pH = 6.1 + \log [HCO_3^-] / 0.03 \times pCO_2$
ή
- $pH = 6.1 + \log \text{ΝΕΦΡΟΙ} / \text{ΠΝΕΥΜΟΝΕΣ}$

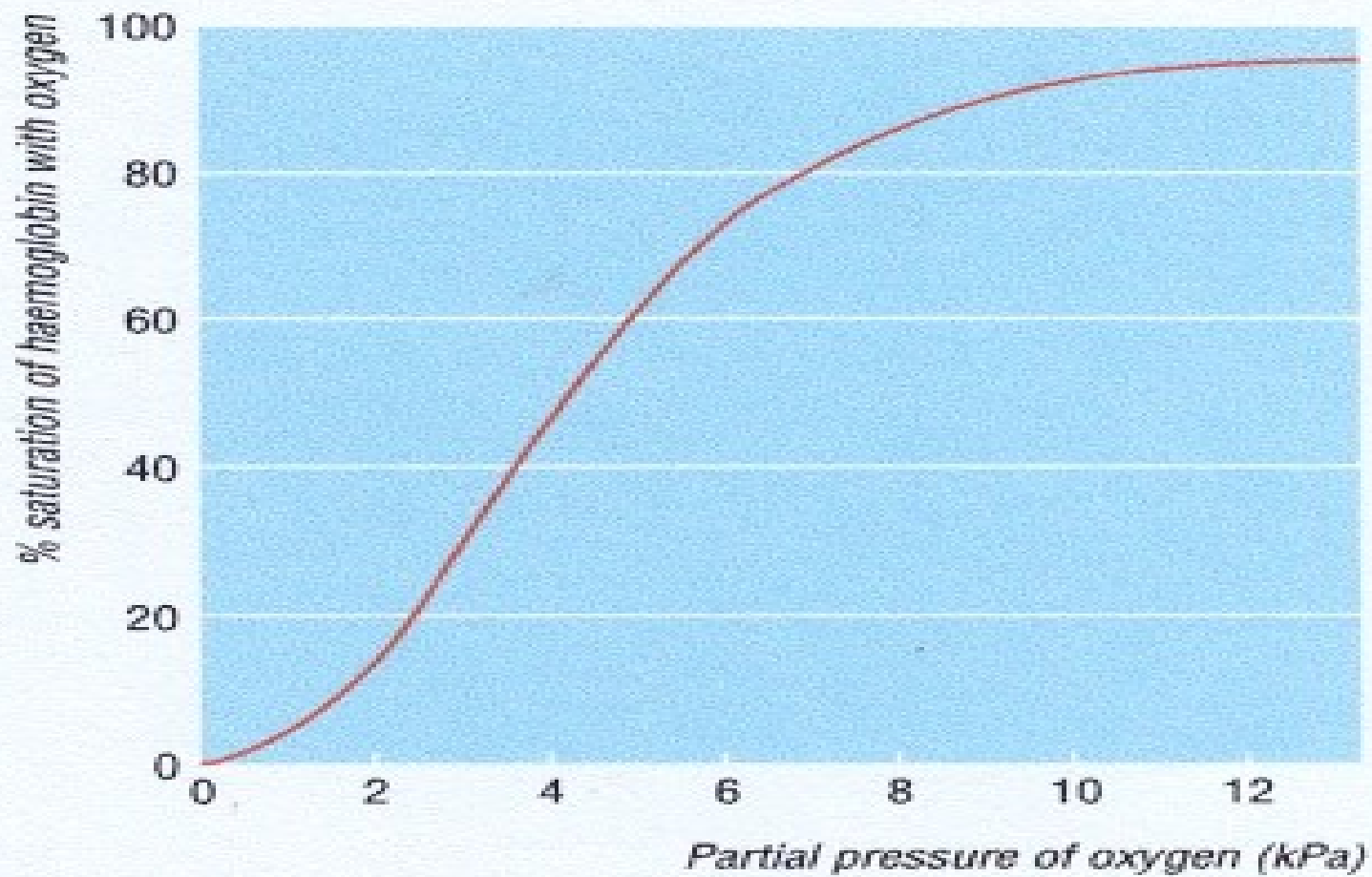

Ο ΠΝΕΥΜΟΝΑΣ ΩΣ ΟΜΟΙΟΣΤΑΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

- Για κάθε άνοδο της $p\text{CO}_2$ κατά 20mmHg παρατηρείται πτώση του pH κατά 0.1
- Για κάθε πτώση της $p\text{CO}_2$ κατά 10mmHg παρατηρείται άνοδος του pH κατά 0.1

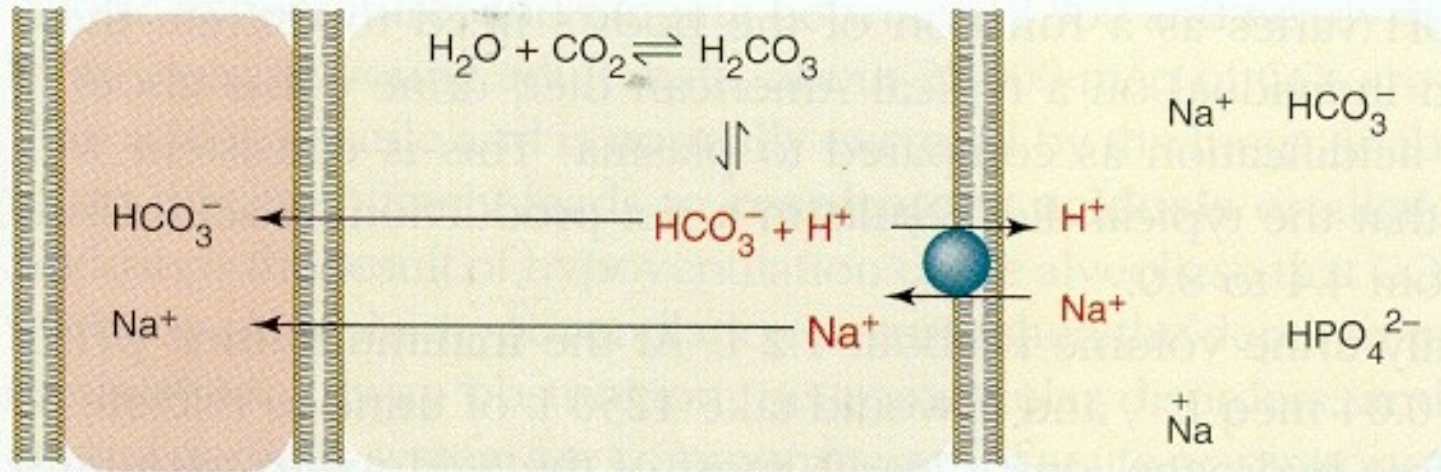

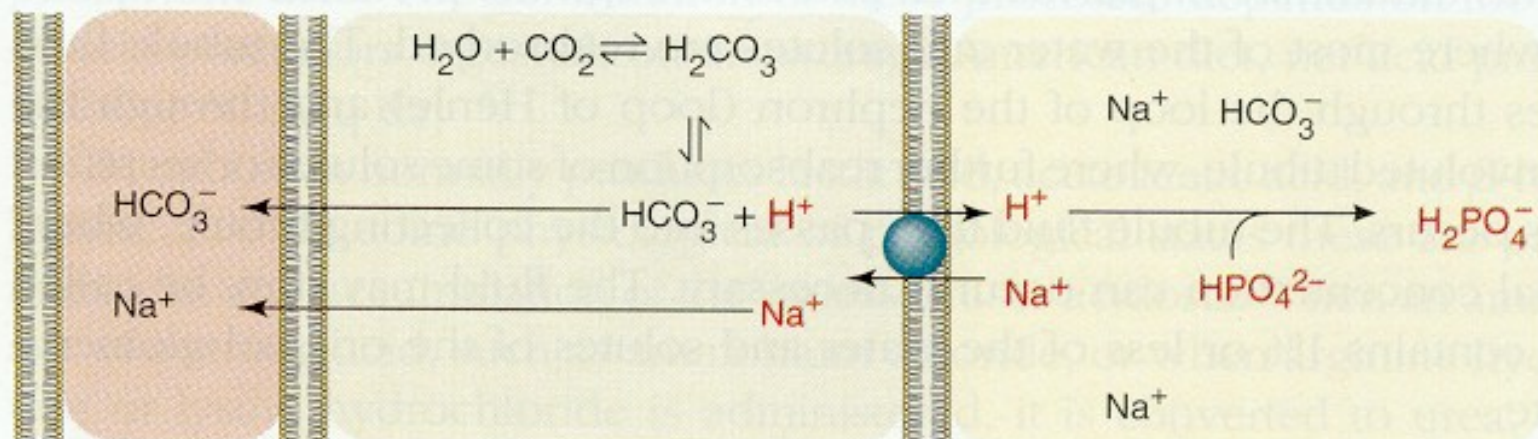
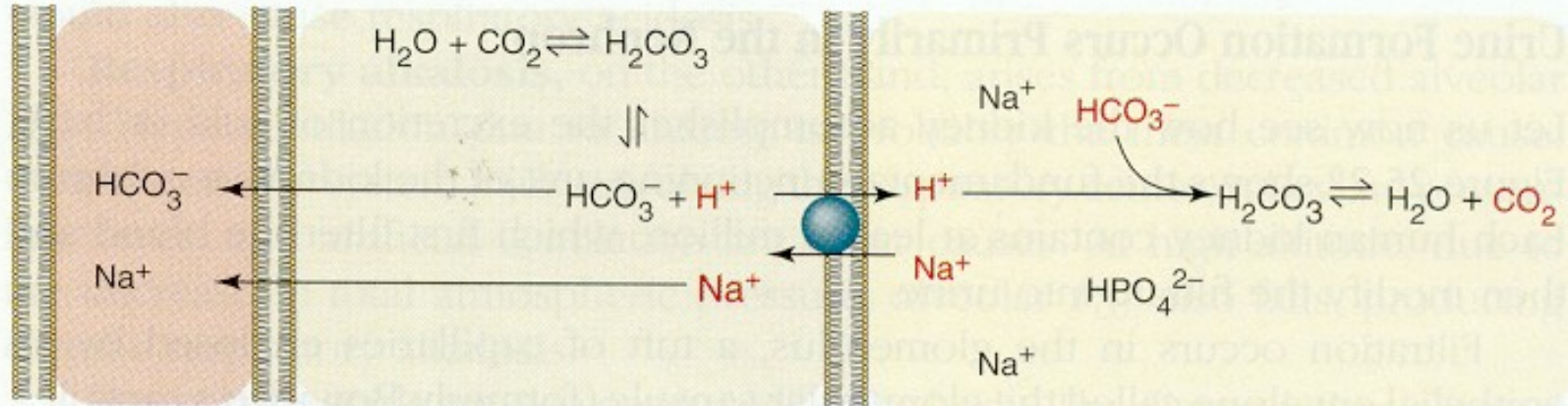

Oxygen saturation curve

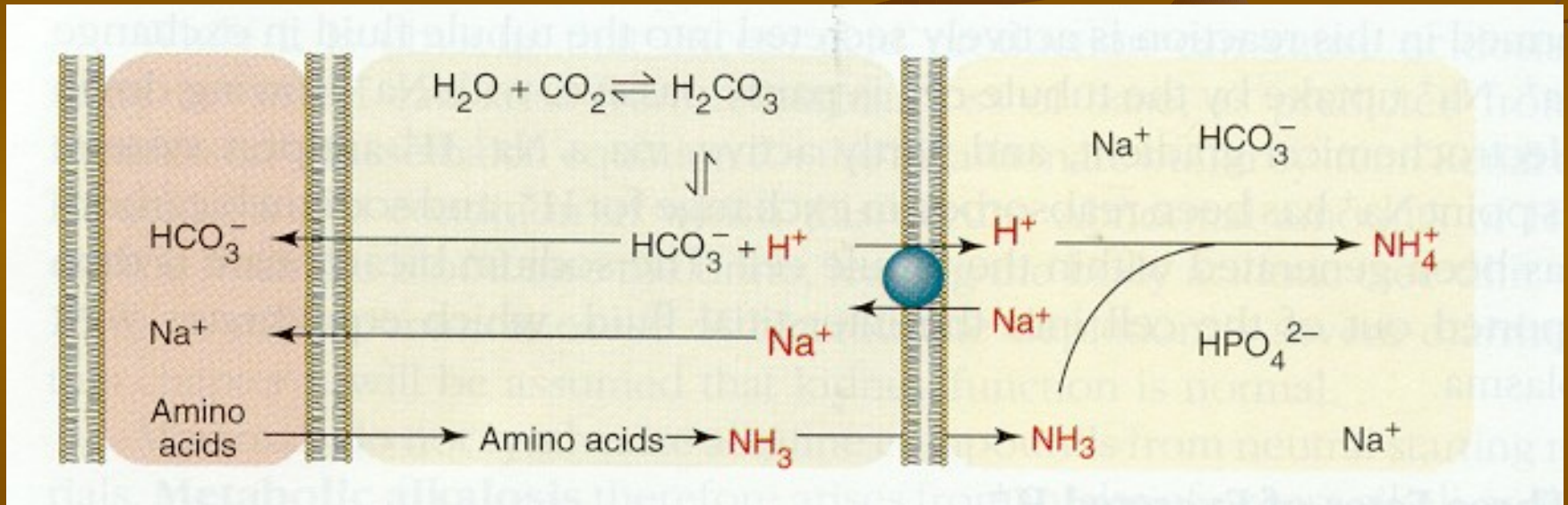
Ο ΝΕΦΡΟΣ ΩΣ ΟΜΟΙΟΣΤΑΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

Η ΑΠΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΟΞΥΤΗΤΑ

Η ΑΠΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΑΜΜΩΝΙΑ

Η ΕΞΙΣΩΣΗ HENDERSON-HASSELBACH (2)

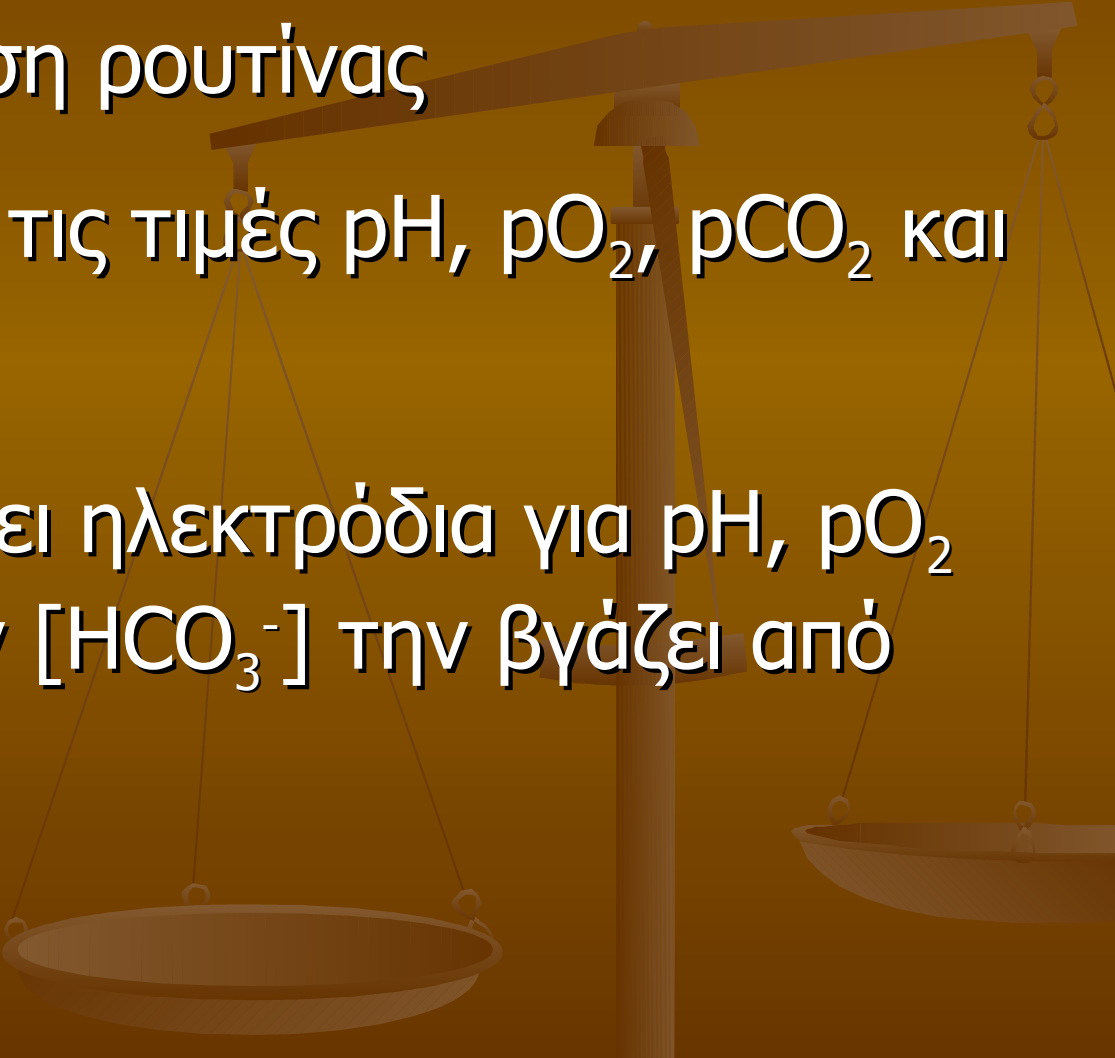
$$\text{pH} = 6.1 + \log \left[\frac{[\text{HCO}_3^-]}{\text{pCO}_2} \right]$$

Η ΕΞΙΣΩΣΗ HENDERSON-HASELBACH (3)

- Κάθε φορά που γίνεται μια βλαπτική επίδραση ο λόγος $[\text{HCO}_3^-] / [\text{CO}_2]$ μεταβάλλεται έτσι ώστε:
- Αν αυξηθεί η $p\text{CO}_2$ να αντιδράσει ο νεφρός με κατακράτηση (ΑΥΞΗΣΗ) των HCO_3^-
- Αν ελαττωθεί η HCO_3^- να αντιδράσει ο πνεύμονας με αποβολή (ΜΕΙΩΣΗ) της $p\text{CO}_2$

Η ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΕΡΙΩΝ ΑΙΜΑΤΟΣ

(Herd AM. *Can Fam Phys* 2005, 51: 226)

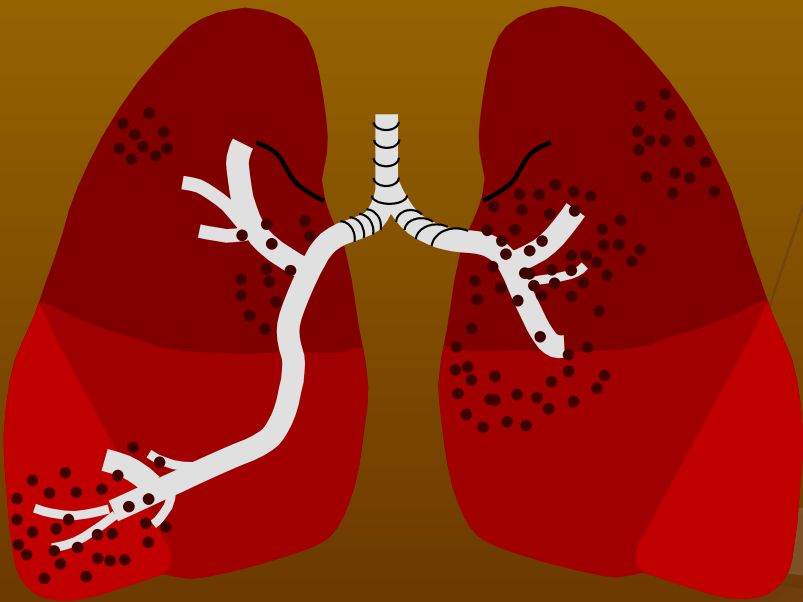
- ΔΕΝ είναι εξέταση ρουτίνας
  - ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ τις τιμές pH, pO₂, pCO₂ και HCO₃⁻
  - Το μηχάνημα έχει ηλεκτρόδια για pH, pO₂ και pCO₂ και την [HCO₃⁻] την βγάζει από τον τύπο
-

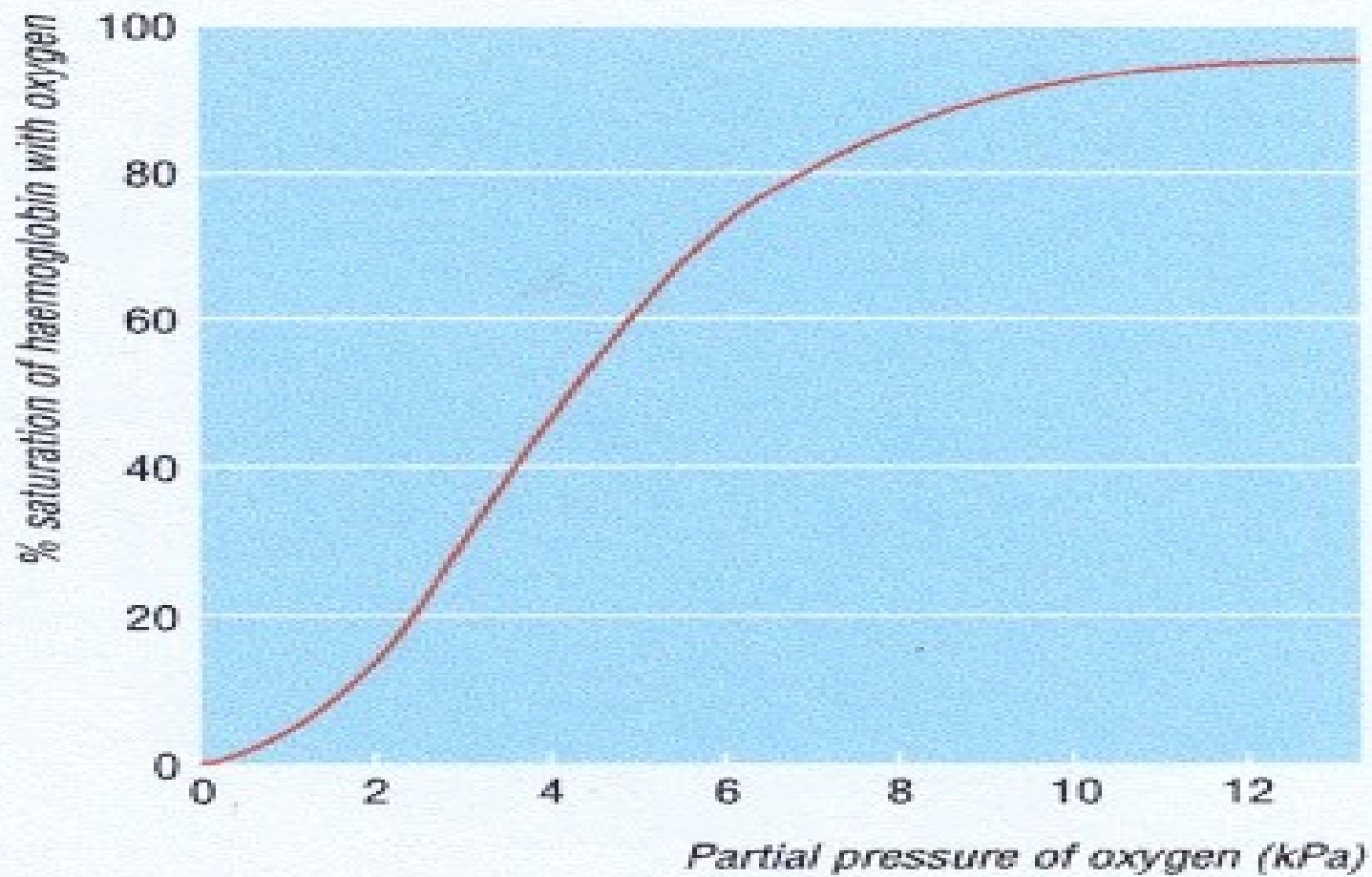

ΠΡΟΣΟΧΗ

- Η τιμή του κορεσμού δεν δείχνει την προέλευση του δείγματος (αρτηριακό ή φλεβικό)

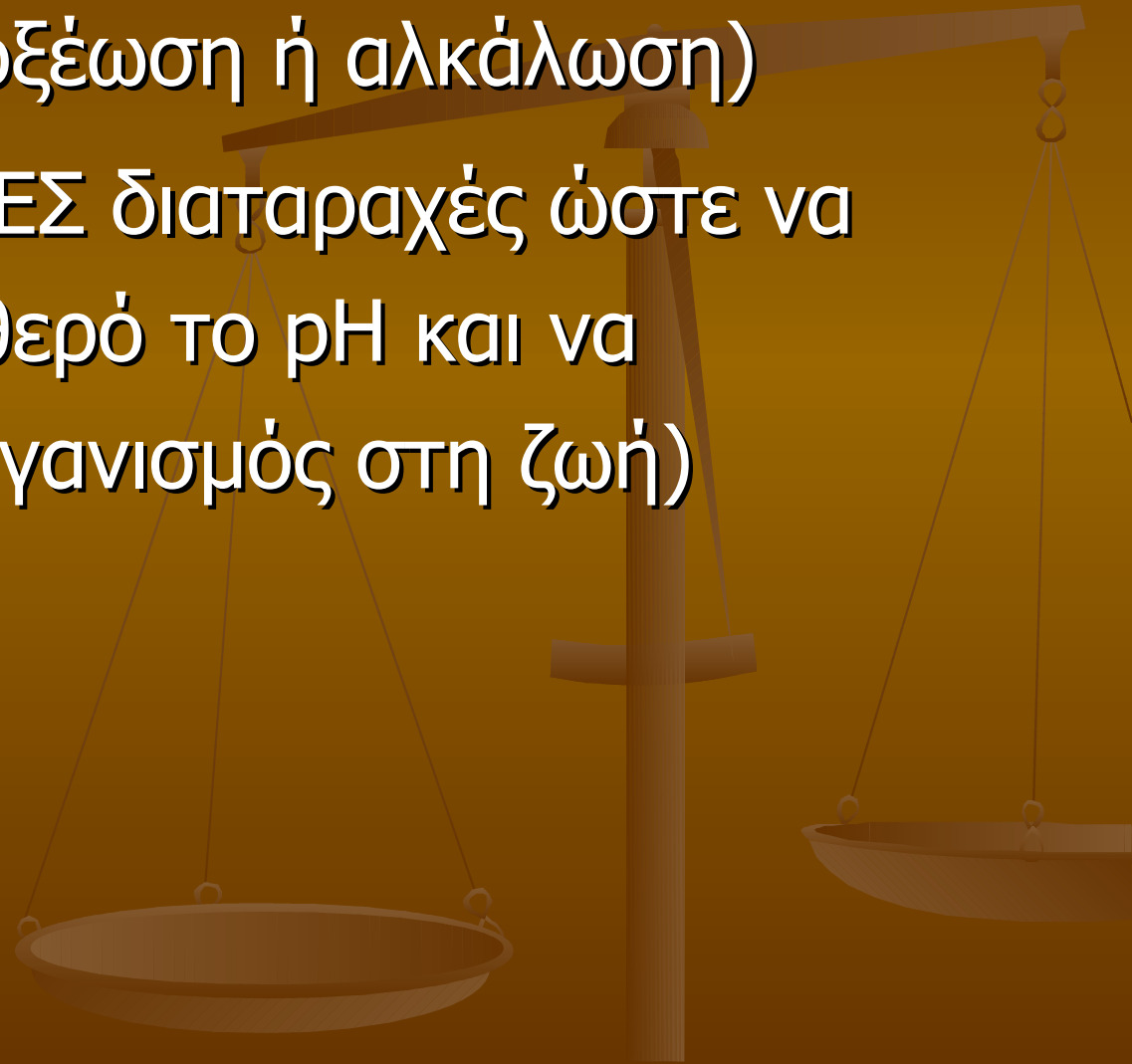

Oxygen saturation curve

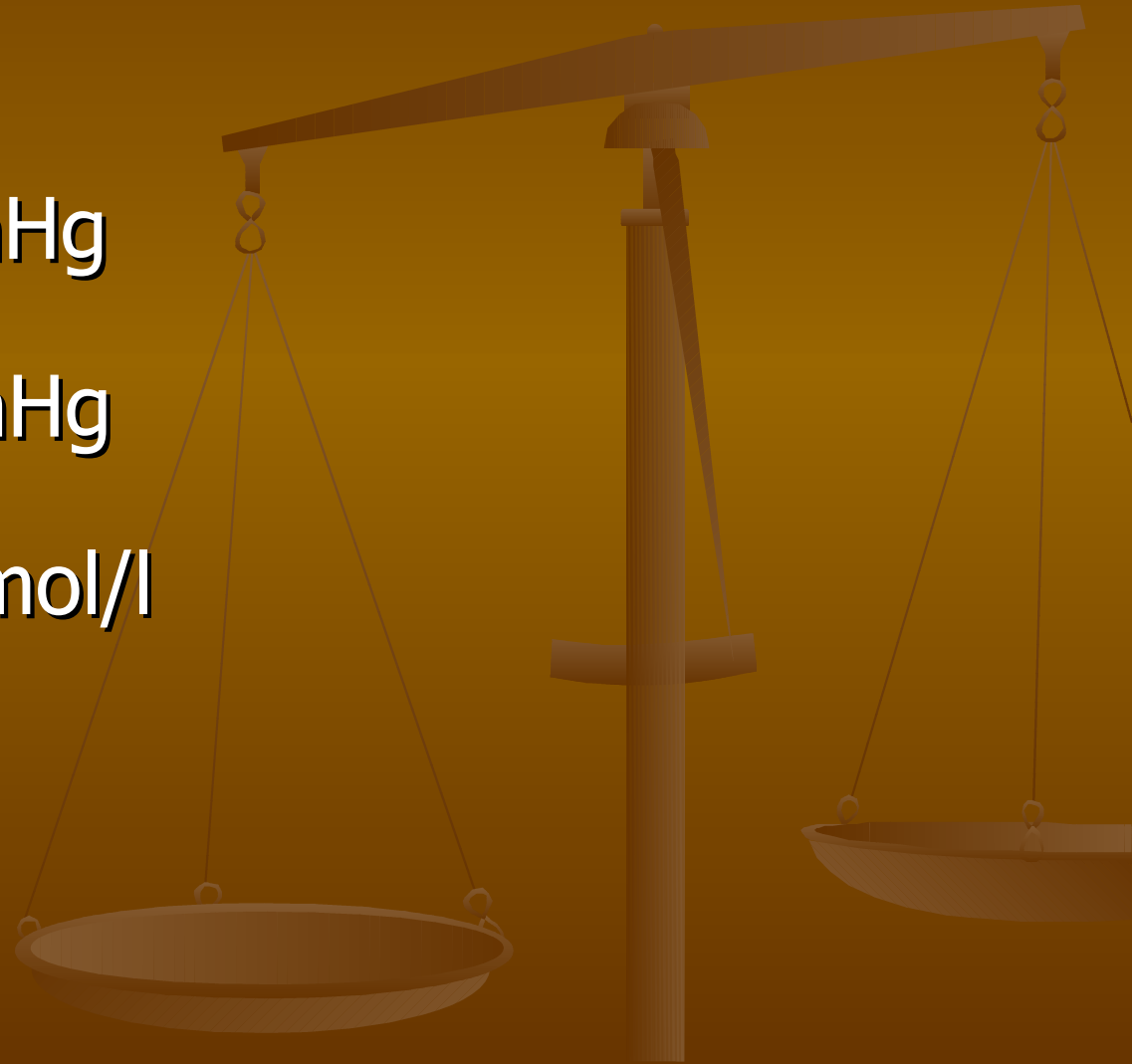
ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

- Οξείες (ΜΟΝΟ οξέωση ή αλκάλωση)
- Χρόνιες (ΜΕΙΚΤΕΣ διαταραχές ώστε να παραμείνει σταθερό το pH και να διατηρηθεί ο οργανισμός στη ζωή)

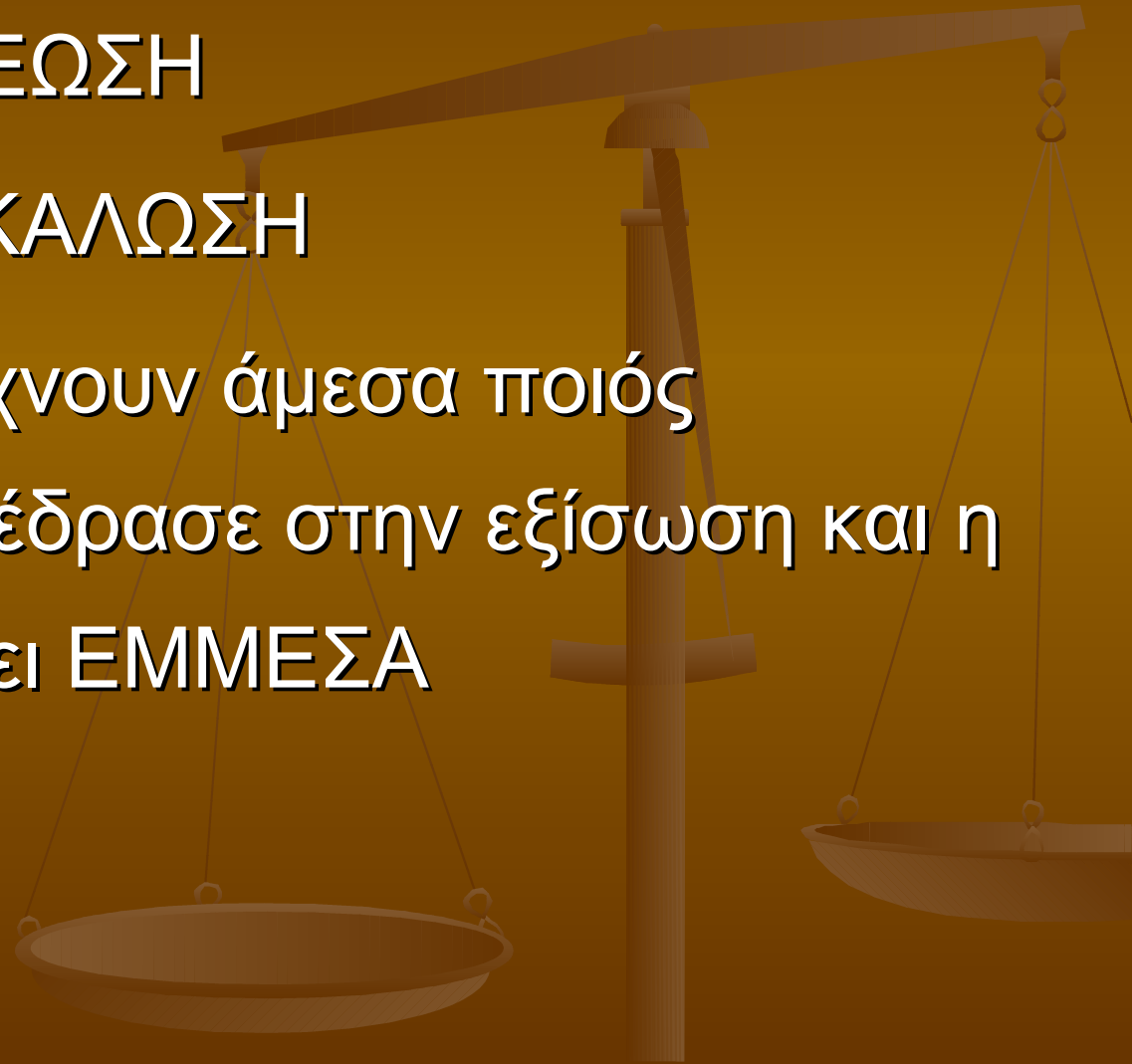
ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

- pH: 7.35-7.45
- pO₂: 90-100mmHg
- pCO₂: 35-40mmHg
- HCO₃⁻: 22-26mmol/l

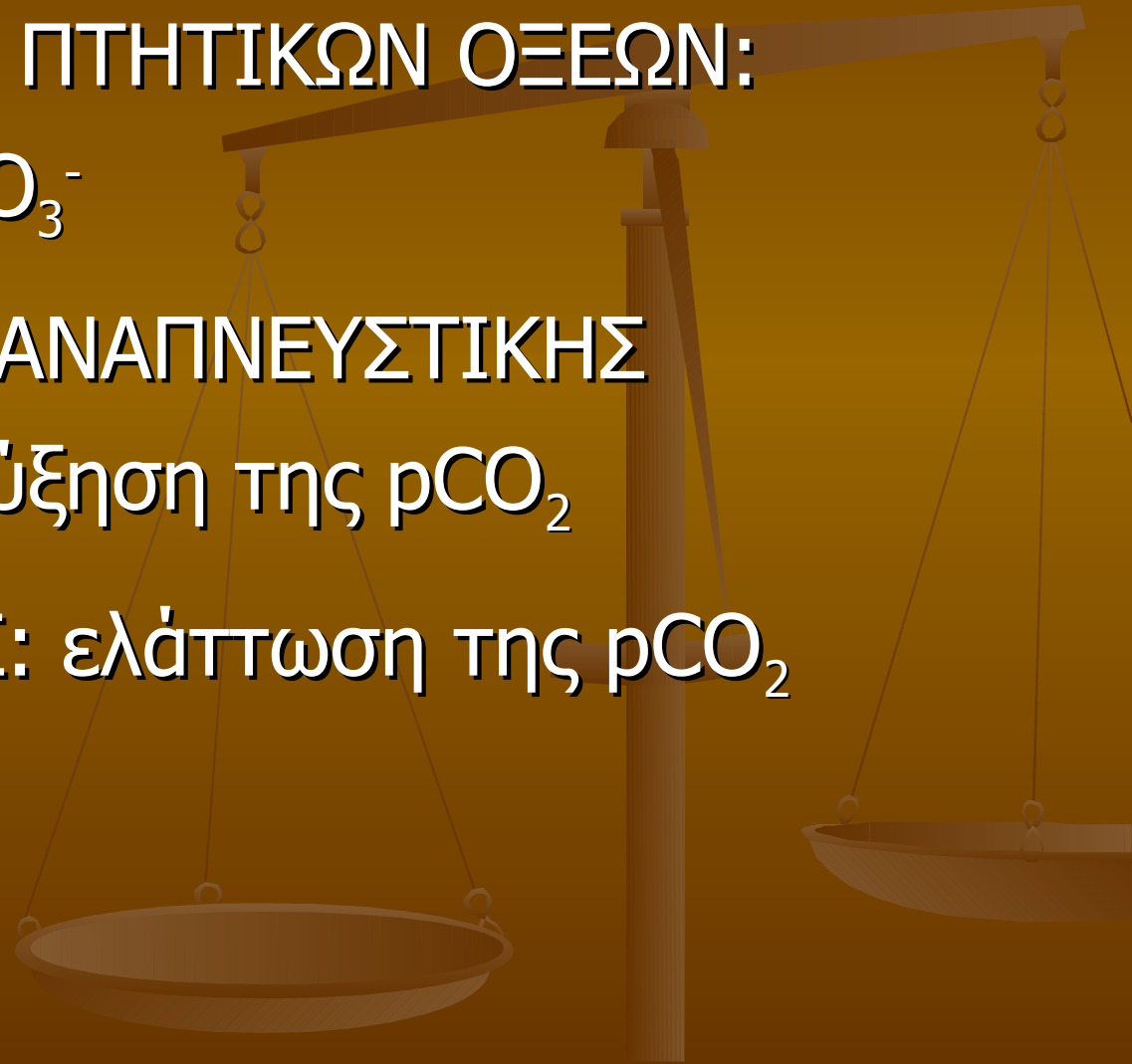
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ (1)

- pH: <7.35 = ΟΞΕΩΣΗ
- pH: >7.45 = ΑΛΚΑΛΩΣΗ
- Οι τιμές δεν δείχνουν άμεσα ποιός παράγοντας επέδρασε στην εξίσωση και η ερμηνεία θα γίνει ΕΜΜΕΣΑ

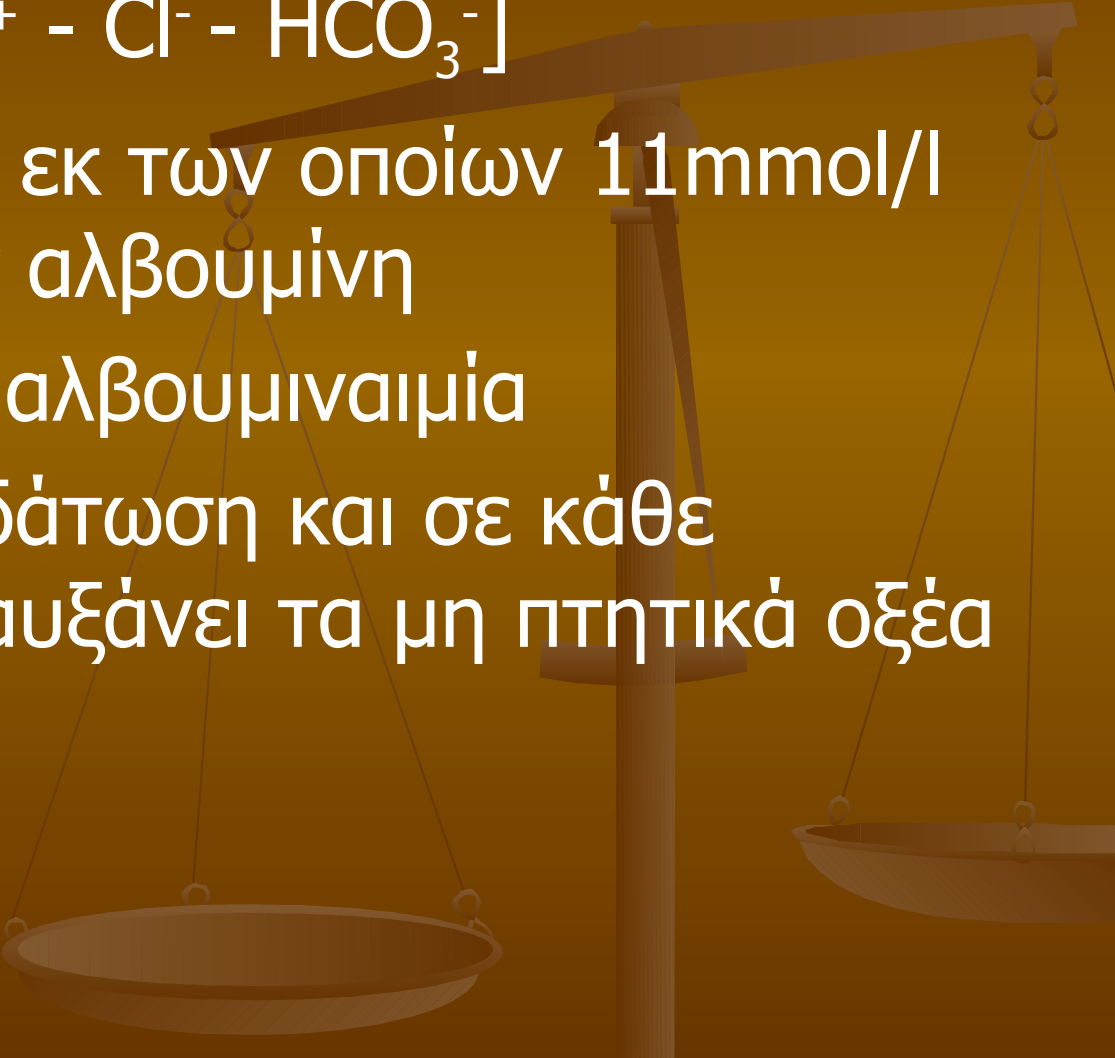
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ (2)

- ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΜΗ ΠΤΗΤΙΚΩΝ ΟΞΕΩΝ:
μείωση των HCO_3^-
- ΟΞΕΩΣΗ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗΣ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΣ: αύξηση της pCO_2
- ΥΠΕΡΑΕΡΙΣΜΟΣ: ελάττωση της pCO_2

ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΑΝΙΟΝΤΩΝ

(Williams AJ. *Br Med J* 1998, 317: 1213)

- Ορίζεται ως $[Na^+ - Cl^- - HCO_3^-]$
  - ΦΤ: 8-16mmol/l εκ των οποίων 11mmol/l οφείλονται στην αλβουμίνη
  - Ελάττωση σε υπαλβουμιναιμία
  - Αύξηση σε αφυδάτωση και σε κάθε διαδικασία που αυξάνει τα μη πτητικά οξέα
-

ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΟΞΕΩΣΗ

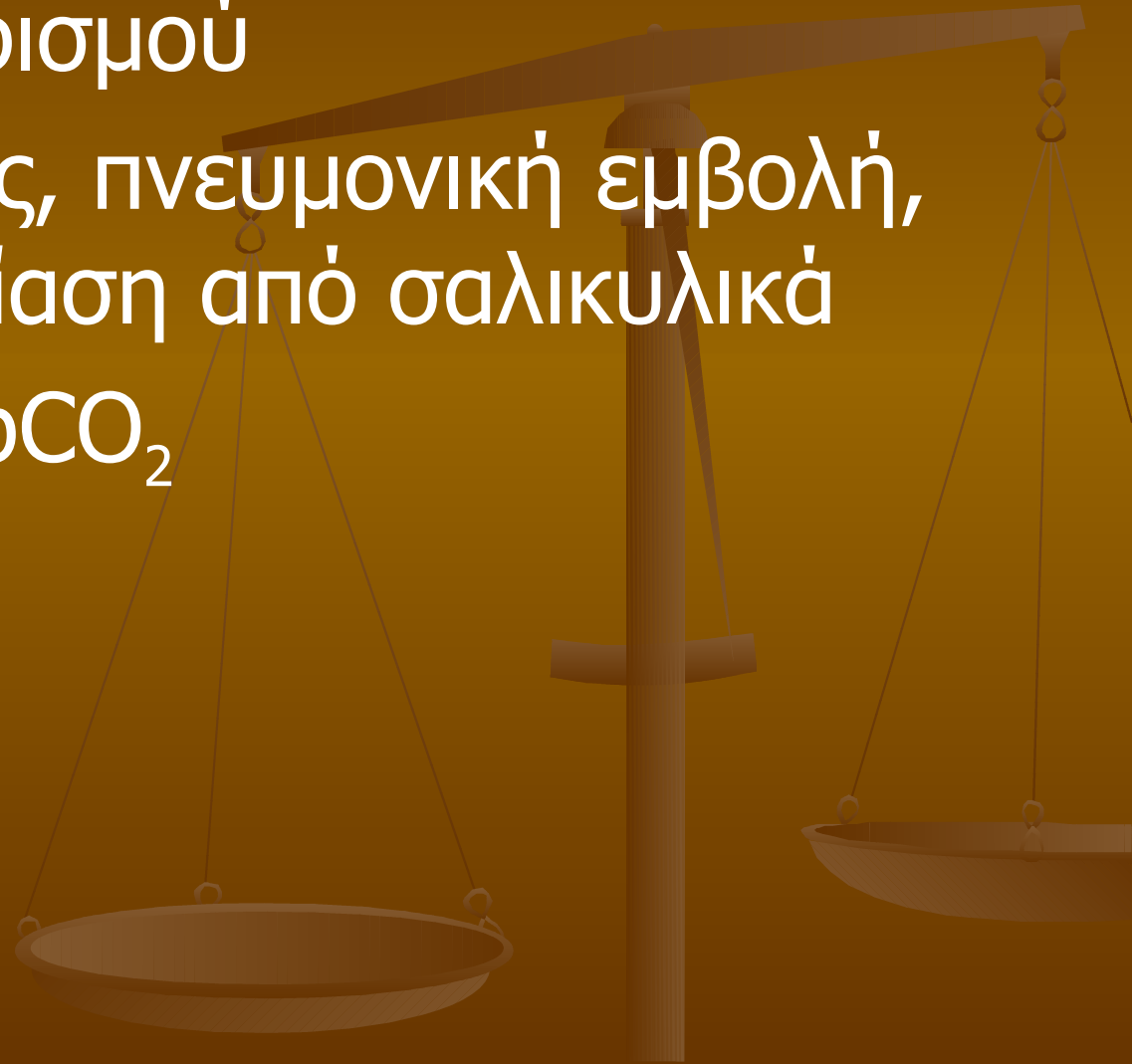
- Οξέωση λόγω αδυναμίας αποβολής του CO_2 οπότε δημιουργείται διαφυγή αίματος από την κυψελίδα πλούσιου σε CO_2 (shunt)
- Πνευμονία, πνευμονικό οίδημα, ARDS, ΧΑΠ, κρίση άσθματος, περιοριστική πνευμονοπάθεια, ΑΕΕ
- $\downarrow \text{pH}$, $\uparrow \text{pCO}_2$, $\uparrow \text{HCO}_3$
- Συνήθως $\downarrow \text{pO}_2$
- Οξεία ($\downarrow \text{pH}$)
- Χρόνια (pH με σημαντική αντιρρόπηση)

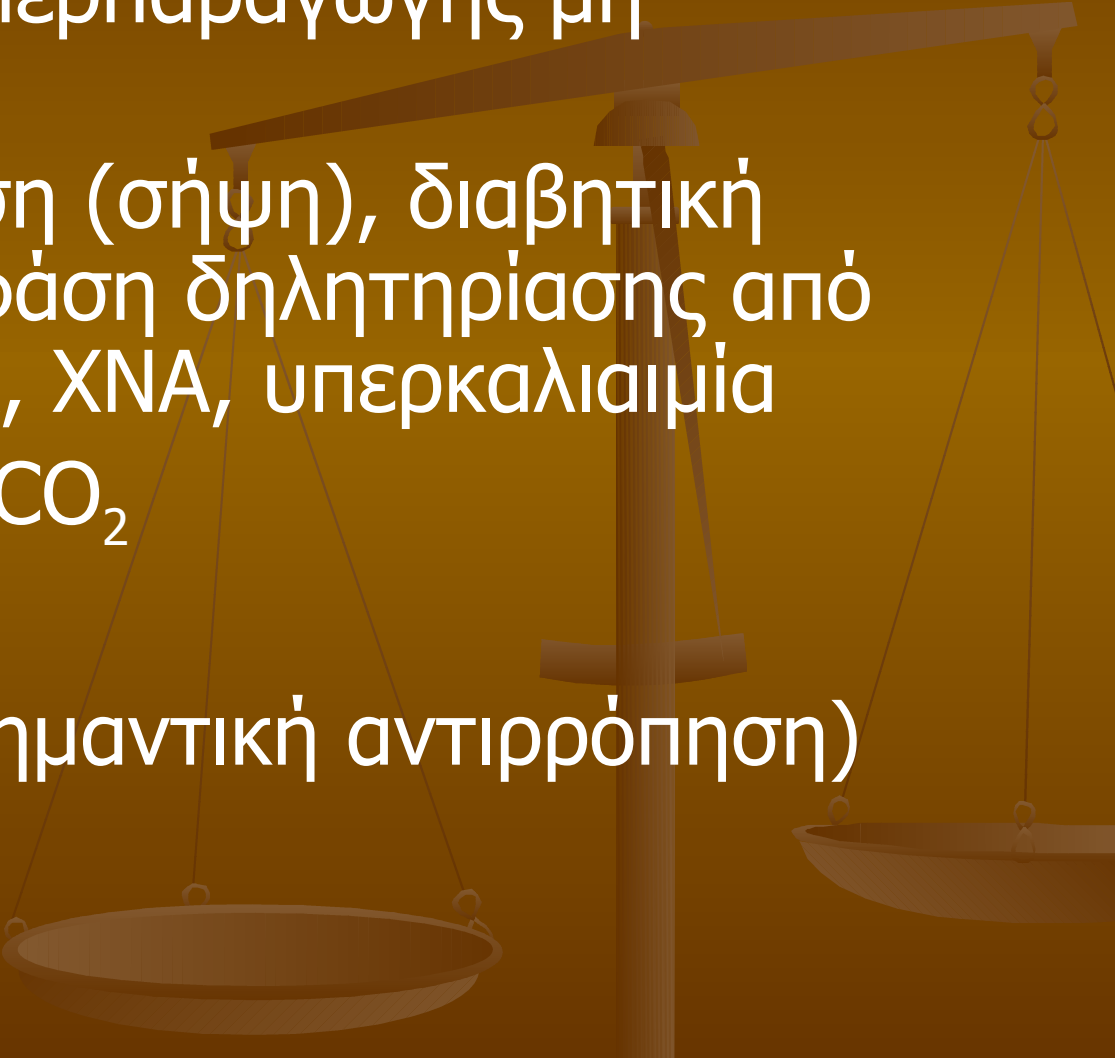
ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΑΛΚΑΛΩΣΗ

(Gardner WN. *Chest* 1996, 109: 516)

- Λόγω υπεραερισμού
- Υστερία, άγχος, πνευμονική εμβολή, ΑΕΕ, δηλητηρίαση από σαλικυλικά
- $\uparrow pH$, $\uparrow pO_2$, $\downarrow pCO_2$

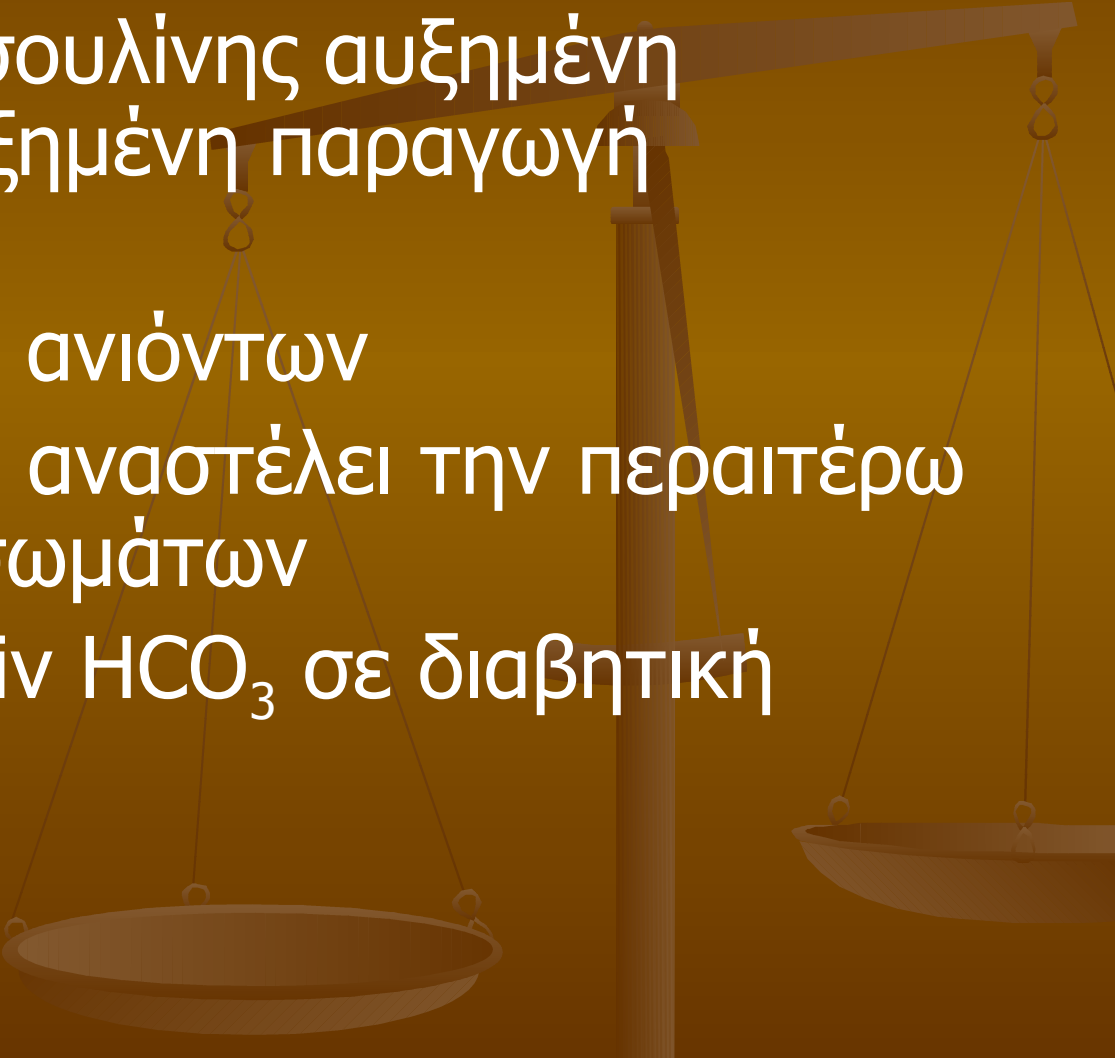

ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗ ΟΞΕΩΣΗ

- Οξέωση λόγω υπερπαραγωγής μη πτητικών οξέων
  - Γαλακτική οξέωση (σήψη), διαβητική κετοξέωση, 2η φάση δηλητηρίασης από σαλικυλικά, ΟΝΑ, ΧΝΑ, υπερκαλιαιμία
  - $\downarrow$ pH, $\downarrow$ HCO₃, $\downarrow$ pCO₂
  - Οξεία ($\downarrow$ pH)
  - Χρόνια (pH με σημαντική αντιρρόπηση)
-

ΣΔ1 & ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗ ΟΞΕΩΣΗ

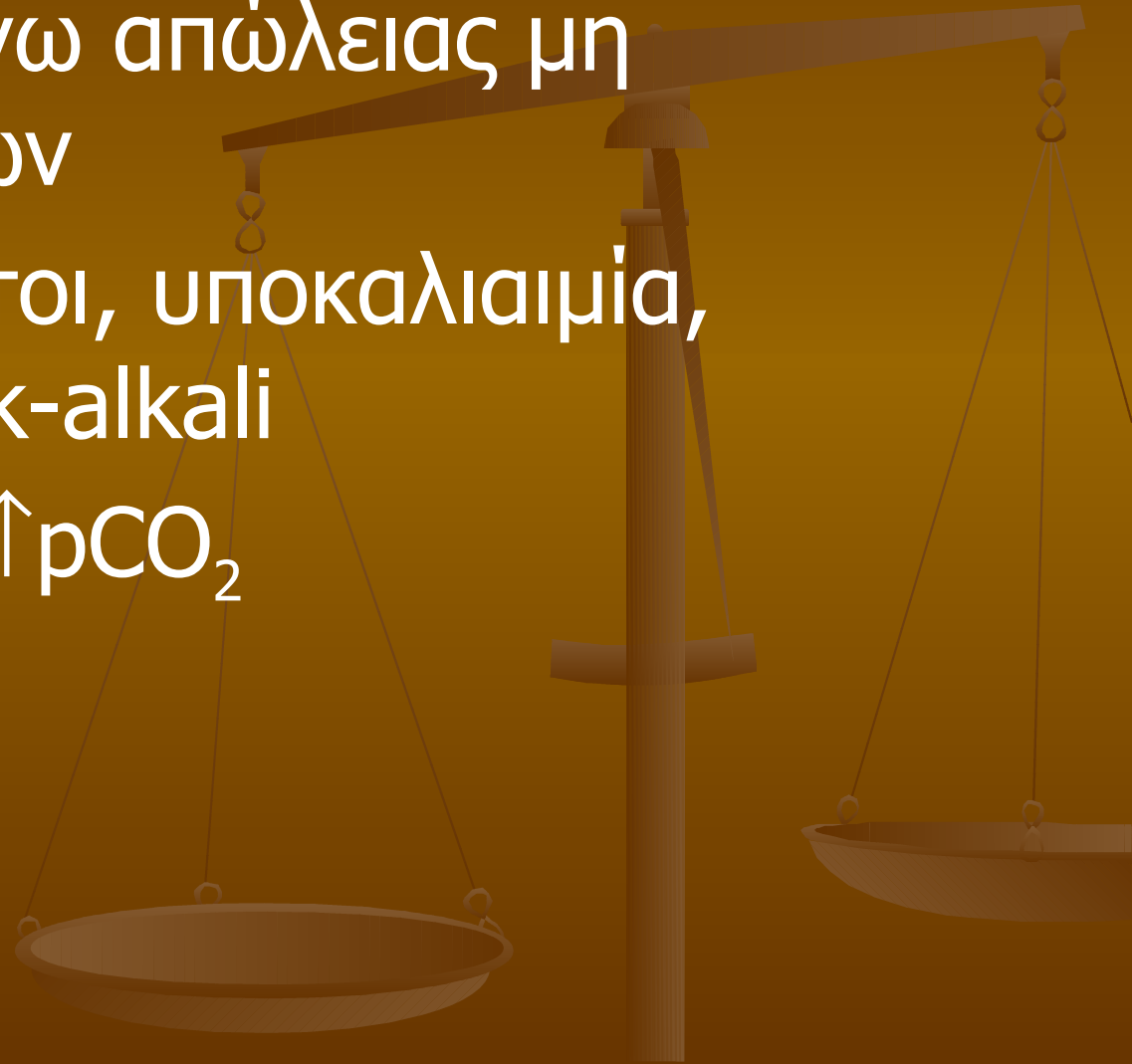
(Hood & Tannen. *N Engl J Med* 1998, 339: 819)

- Λόγω ένδειας ινσουλίνης αυξημένη λιπόλυση και αυξημένη παραγωγή κετοσωμάτων
  - Αυξημένο χάσμα ανιόντων
  - Η πτώση του pH αναστέλει την περαιτέρω παραγωγή κετοσωμάτων
  - ΠΡΟΣΟΧΗ: ΌΧΙ iv HCO_3^- σε διαβητική κετοξέωση
-

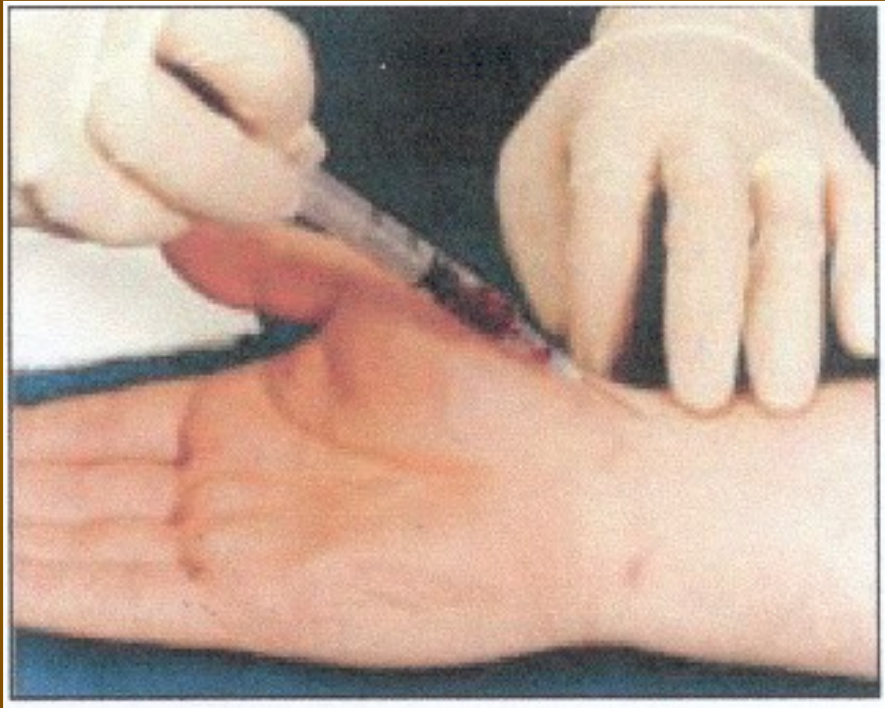
ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗ ΑΛΚΑΛΩΣΗ

(Gardner WN. *Chest* 1996, 109: 516)

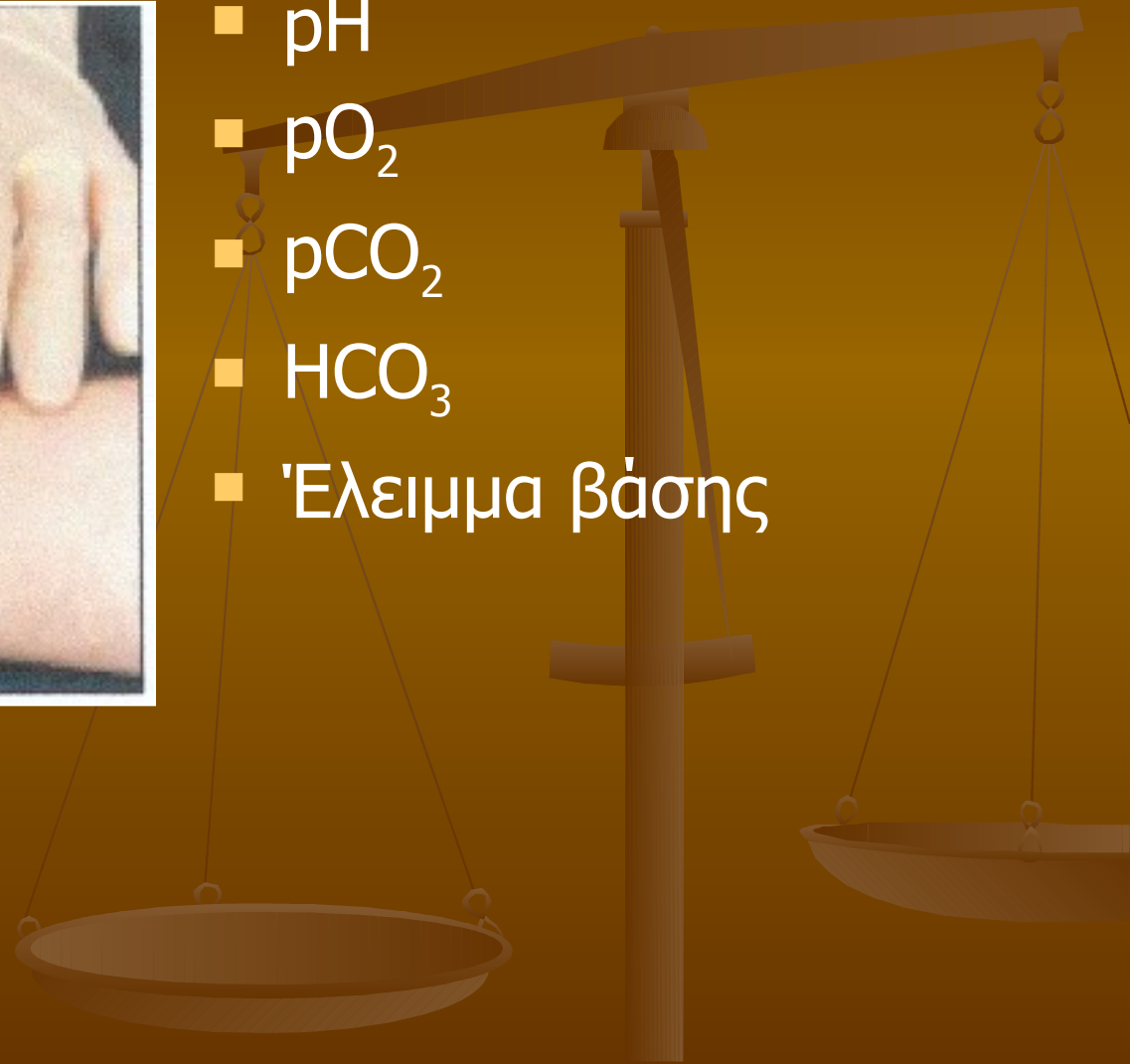
- Αλκάλωση λόγω απώλειας μη πτητικών οξέων
- Διάρροια, έμετοι, υποκαλιαιμία, σύνδρομο milk-alkali
- $\uparrow$ pH, $\uparrow$ HCO₃, $\uparrow$ pCO₂

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΜΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΑΙΜΑΤΟΣ

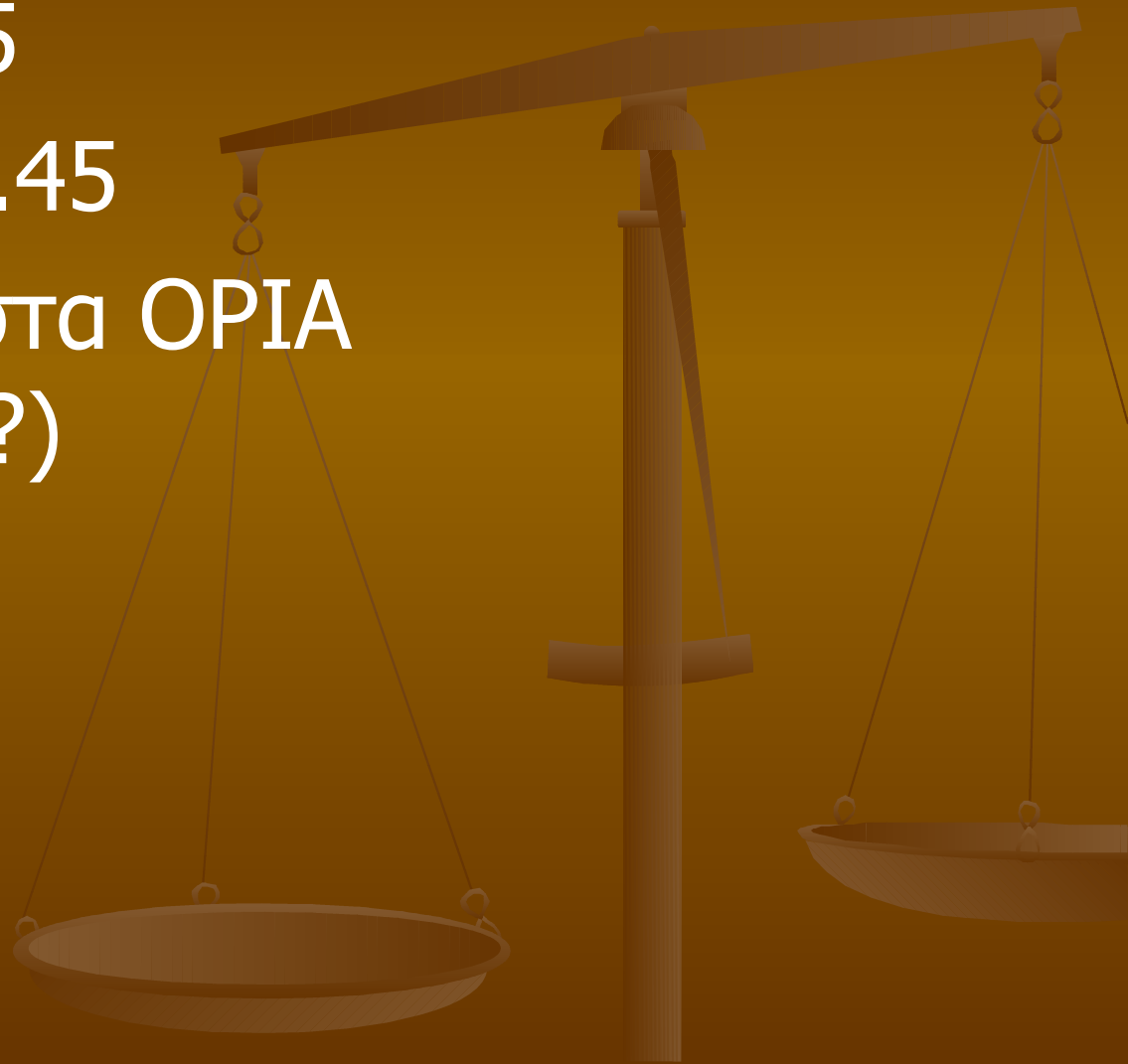

- pH
- pO_2
- pCO_2
- HCO_3
- Έλλειμμα βάσης

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΜΩΝ pH

- Οξέωση <7.35
- Αλκάλωση >7.45
- Φυσιολογικό στα ΟΡΙΑ
(αντιρρόπηση?)

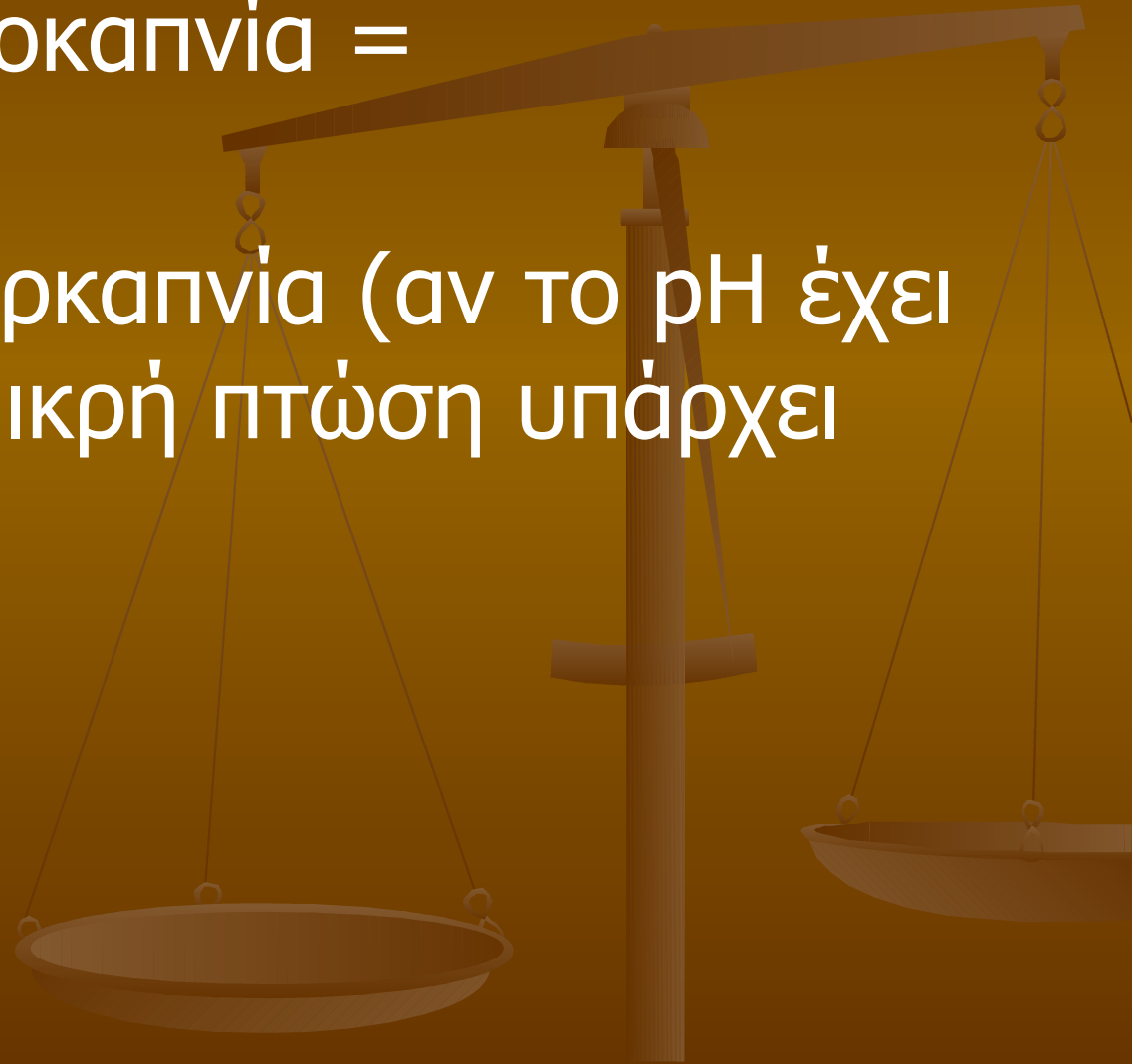
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΜΩΝ pO_2

- Αν χαμηλή Υπαιρισμός
- Αν υψηλή Υπεραιρισμός

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΜΩΝ $p\text{CO}_2$

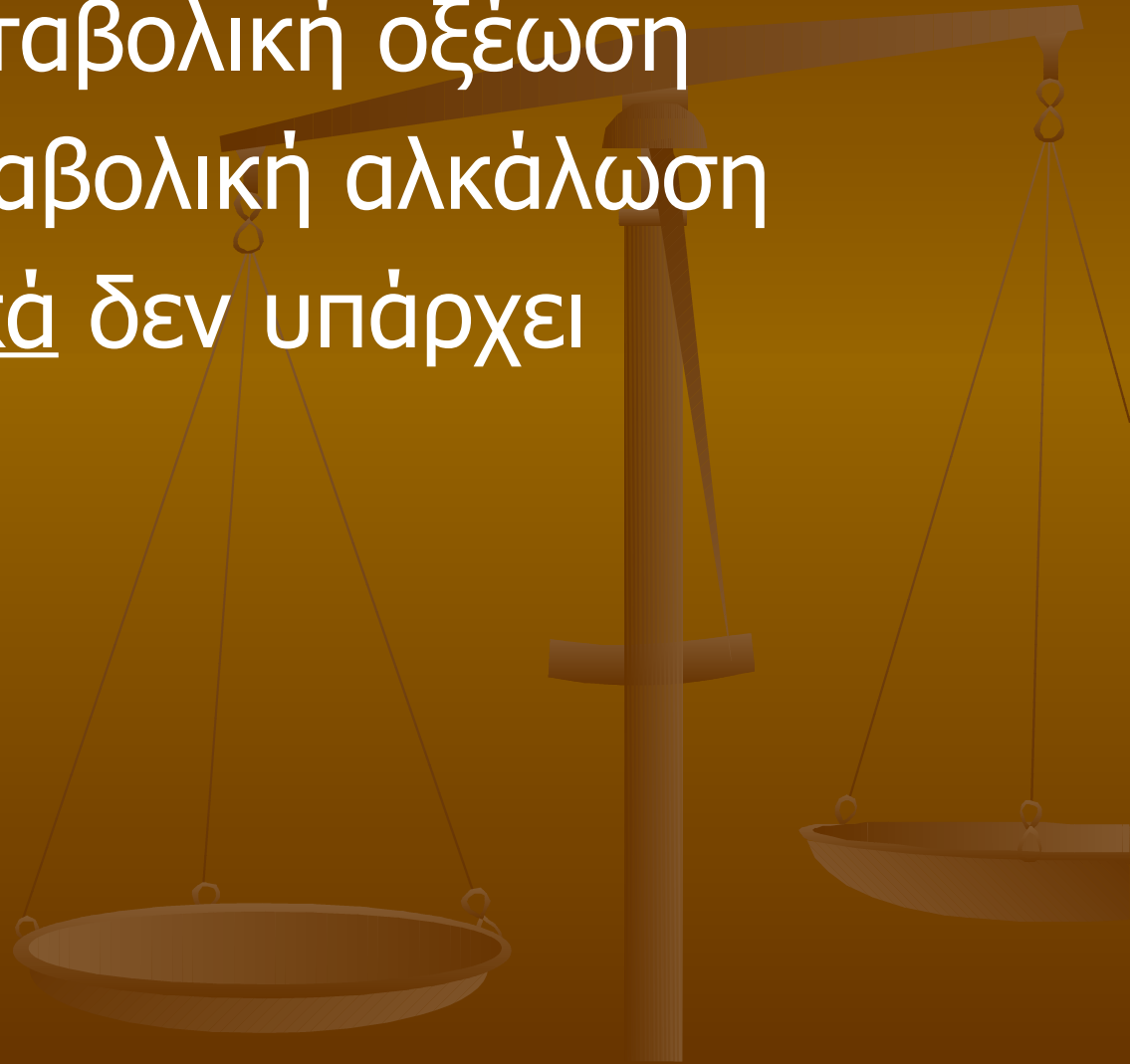
- Αν χαμηλή Υποκαπνία = υπεραερισμός
- Αν υψηλή Υπερκαπνία (αν το pH έχει δυσανάλογη μικρή πτώση υπάρχει αντιρρόπηση)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΜΩΝ HCO_3

- Αν χαμηλά μεταβολική οξέωση
- Αν υψηλά μεταβολική αλκάλωση
- Αν φυσιολογικά δεν υπάρχει αντிரρόπηση

AN pH <7.35 ΚΑΙ:

- $\uparrow \text{pCO}_2$ αναπνευστική οξέωση
- $\downarrow \text{HCO}_3$ μεταβολική οξέωση

AN $\text{pH} > 7.45$ ΚΑΙ:

- $\downarrow \text{pCO}_2$ αναπνευστική αλκάλωση
- $\uparrow \text{HCO}_3$ μεταβολική αλκάλωση

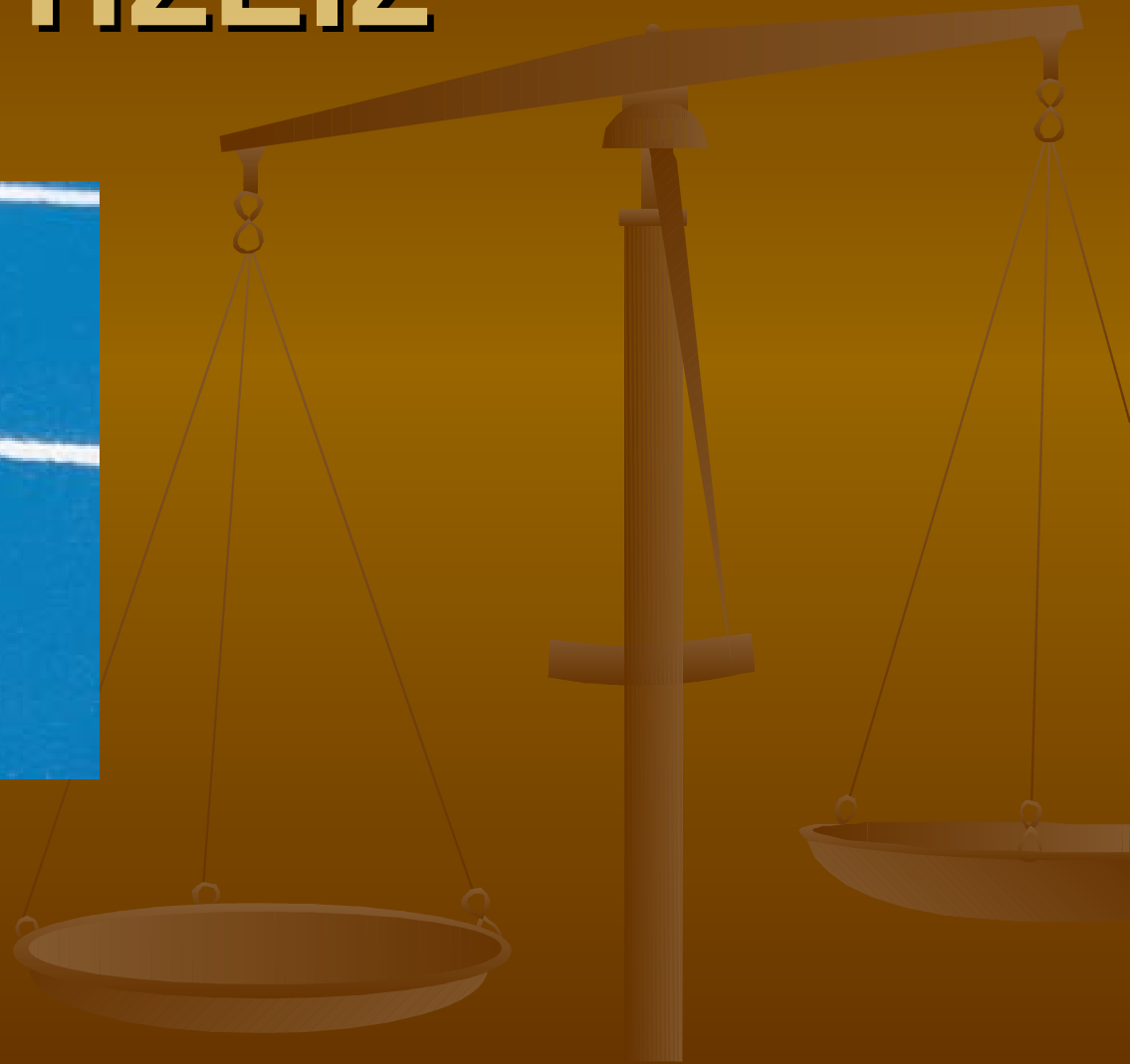

AN pH: 7.35-7.45 ΚΑΙ:

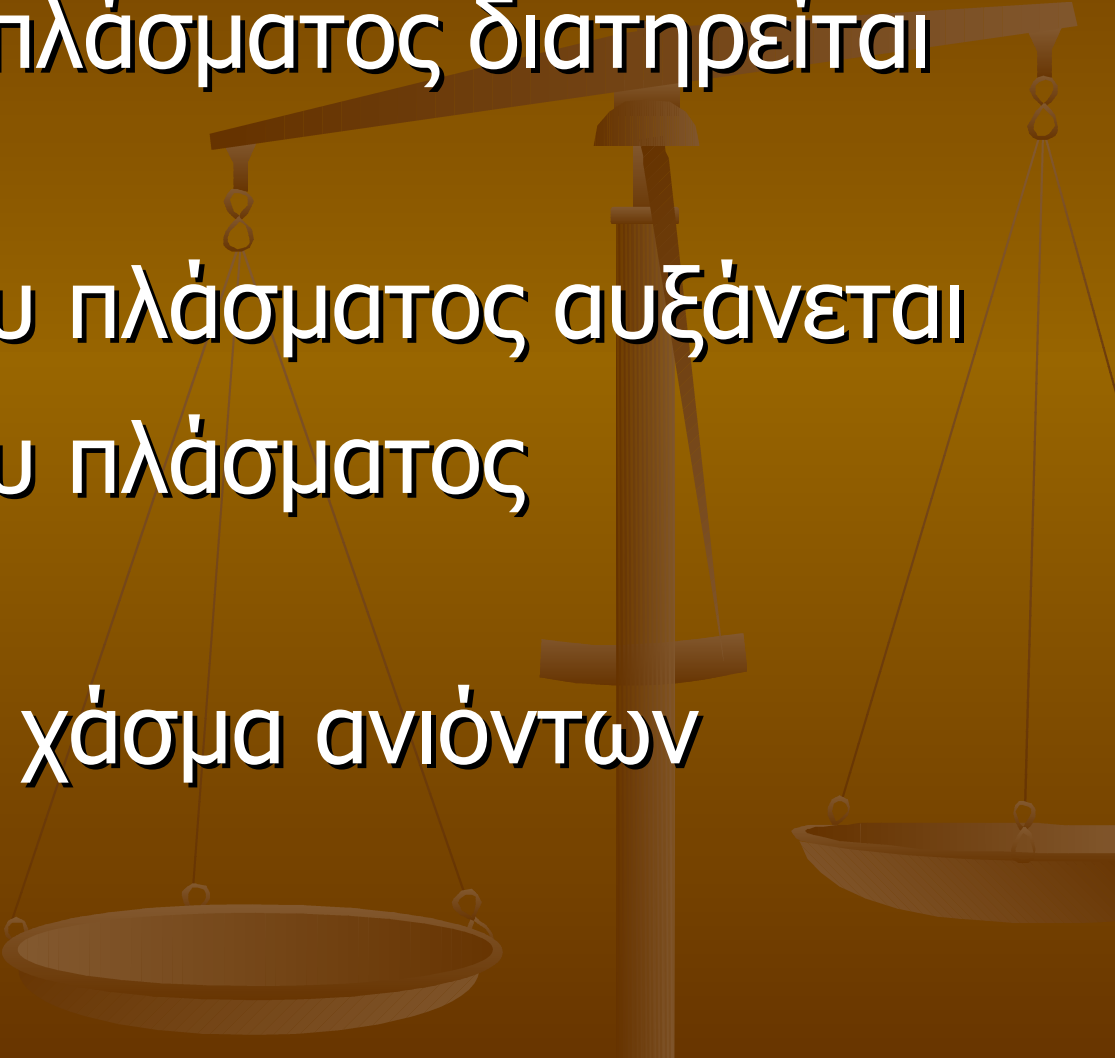
- Συνυπάρχουν παθολογικές τιμές:
μεικτή διαταραχή

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Καθώς αυξάνεται η $p\text{CO}_2$:

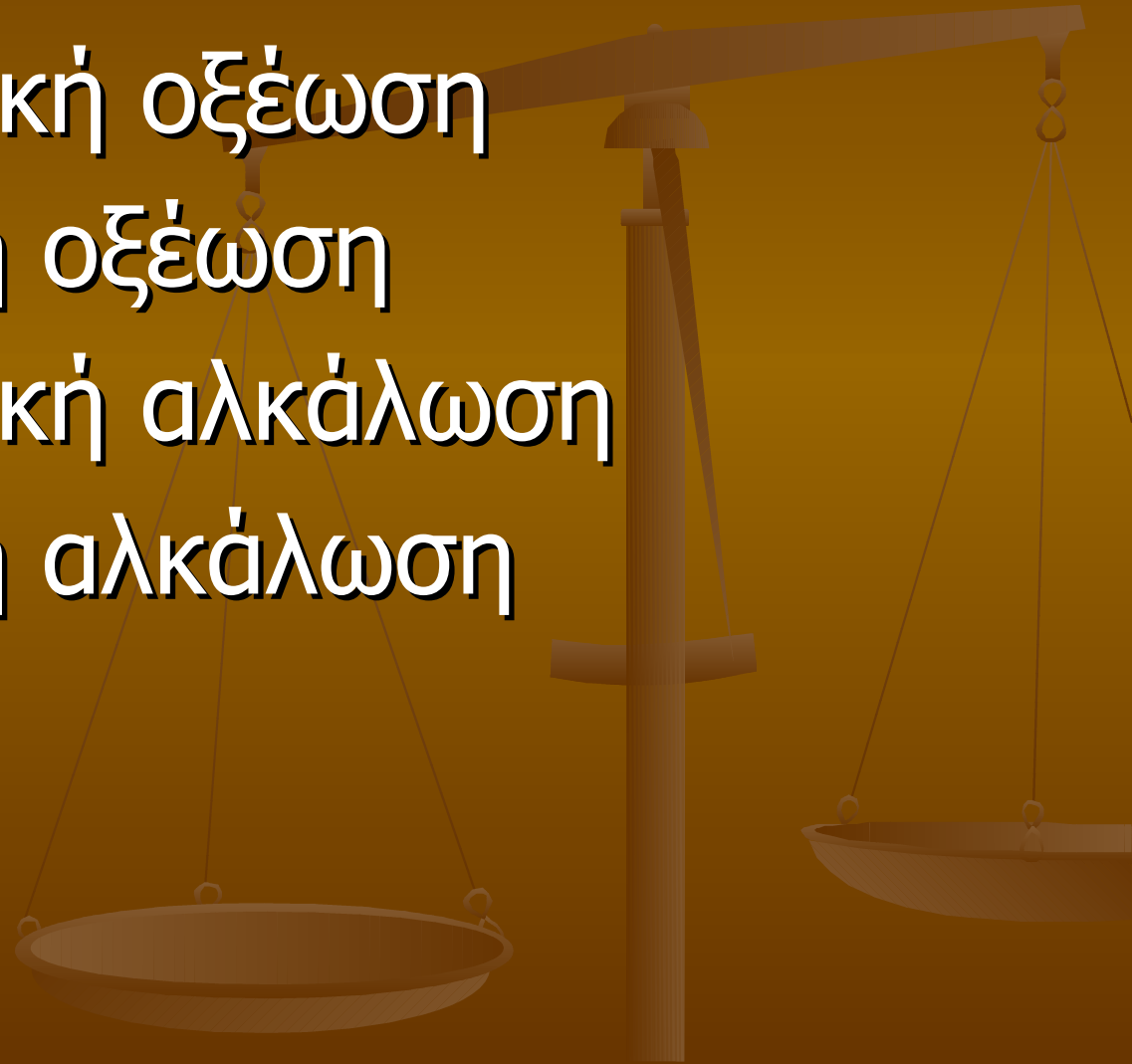
1. Η $[\text{CO}_2]$ του πλάσματος διατηρείται σταθερή
  2. Η $[\text{HCO}_3^-]$ του πλάσματος αυξάνεται
  3. Η $[\text{HCO}_3^-]$ του πλάσματος ελαττώνεται
  4. Αυξάνεται το χάσμα ανιόντων
-

**Ασθενής με pH: 7.28,
pCO₂: 60mmHg. Πρόκειται για:**

1. Οξεία βλάβη
  2. Χρόνια βλάβη
  3. Οξεία αντιρροπούμενη κατάσταση
  4. Χρόνια αντιρροπούμενη κατάσταση
-

Ασθενής με pH: 7.28,
pCO₂: 60mmHg. Πρόκειται για:

1. Αναπνευστική οξέωση
2. Μεταβολική οξέωση
3. Αναπνευστική αλκάλωση
4. Μεταβολική αλκάλωση

Ασθενής με pH: 7.28,
pCO₂: 60mmHg. Τι τιμή HCO₃⁻ αναμένετε;

1. 15mmol/l
2. 22mmol/l
3. 27mmol/l
4. 35mmol/l

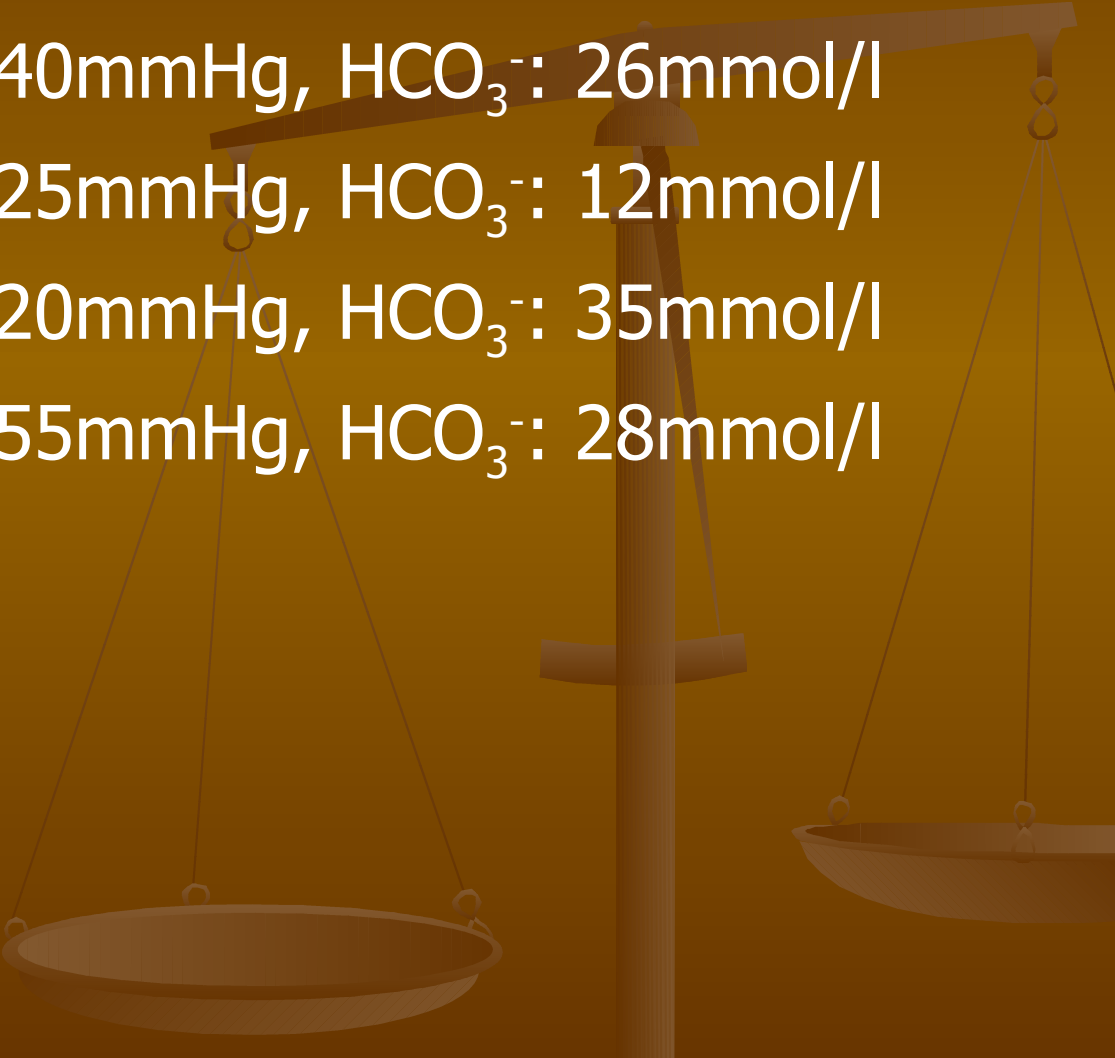

Ασθενής με pH: 7.28,
pCO₂: 60mmHg. Ποιο είναι το πιθανότερο νόσημα;

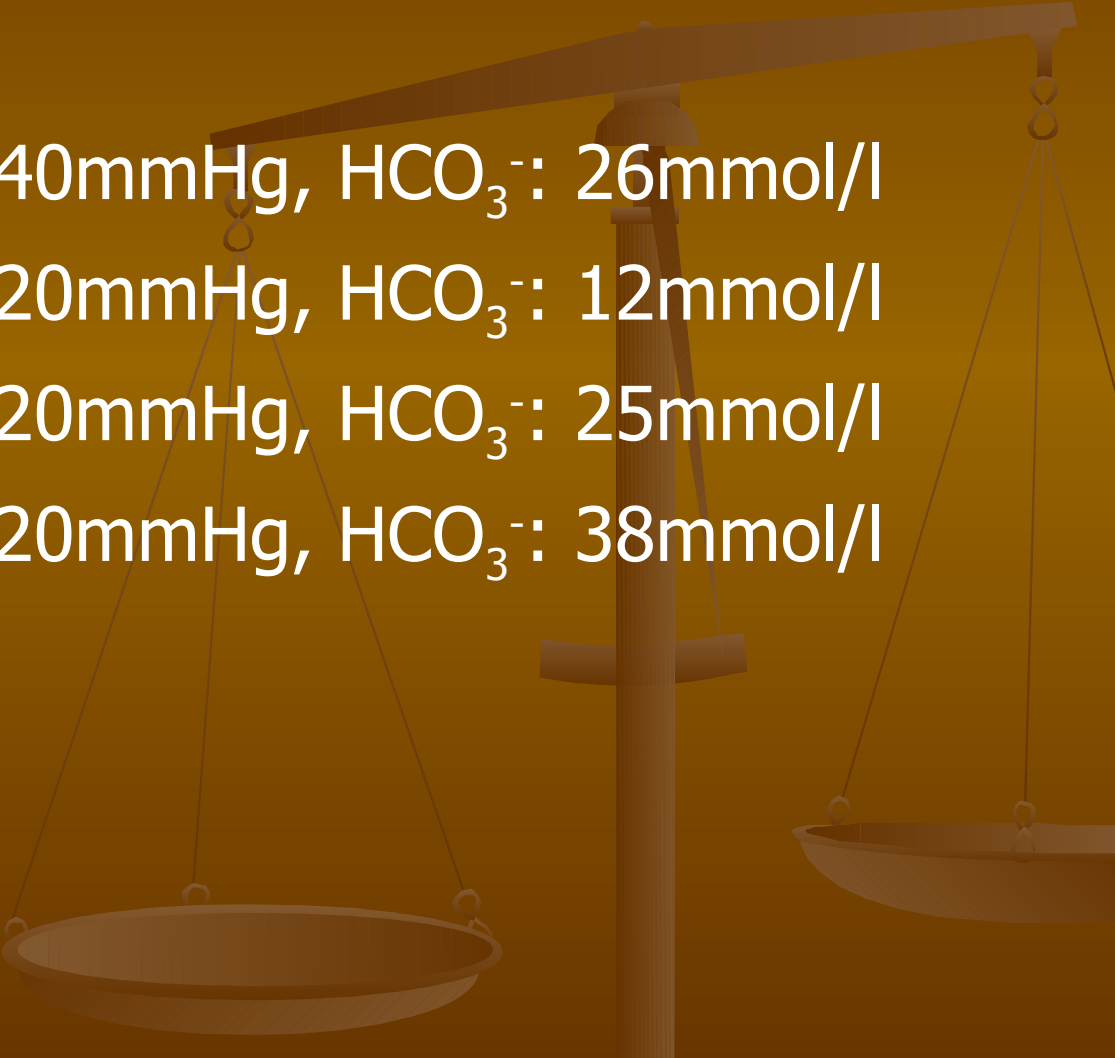
1. Σήψη
2. Πνευμονική εμβολή
3. Πνευμονία ΔΕ κάτω λοβού
4. Άγχος

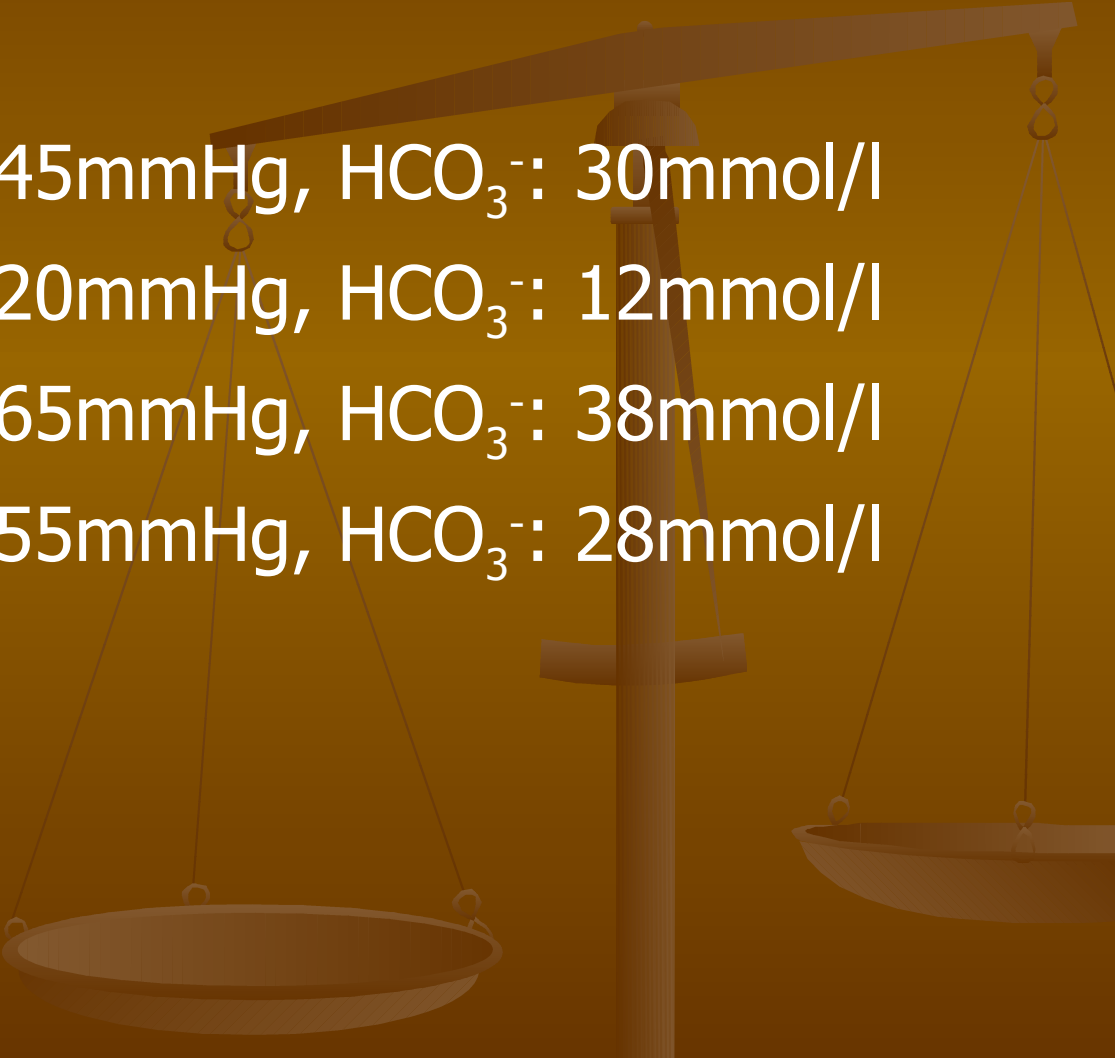
Ασθενής ανουρικός από 24ωρου. Τι τιμές αερίων αναμένετε;

1. pH: 7.45, pCO₂: 40mmHg, HCO₃⁻: 26mmol/l
  2. pH: 7.31, pCO₂: 25mmHg, HCO₃⁻: 12mmol/l
  3. pH: 7.47, pCO₂: 20mmHg, HCO₃⁻: 35mmol/l
  4. pH: 7.25, pCO₂: 55mmHg, HCO₃⁻: 28mmol/l
-

Ασθενής μετά αεροπορικό ταξίδι εκδηλώνει αιφνίδια δύσπνοια. Τι τιμές αερίων αναμένετε;

1. pH: 7.45, pCO₂: 40mmHg, HCO₃⁻: 26mmol/l
  2. pH: 7.31, pCO₂: 20mmHg, HCO₃⁻: 12mmol/l
  3. pH: 7.43, pCO₂: 20mmHg, HCO₃⁻: 25mmol/l
  4. pH: 7.55, pCO₂: 20mmHg, HCO₃⁻: 38mmol/l
-

Ασθενής με ΧΑΠ από 10ετίας. Τι τιμές αερίων αναμένετε;

1. pH: 7.47, pCO₂: 45mmHg, HCO₃⁻: 30mmol/l
  2. pH: 7.31, pCO₂: 20mmHg, HCO₃⁻: 12mmol/l
  3. pH: 7.39, pCO₂: 65mmHg, HCO₃⁻: 38mmol/l
  4. pH: 7.25, pCO₂: 55mmHg, HCO₃⁻: 28mmol/l
-

pH: 7.25, pCO₂: 45mmHg, HCO₃⁻: 12mmol/l.

Ποιο είναι το πιθανότερο νόσημα;

1. Σήψη
2. Διαβητική κετοξέωση
3. Διάρροιες
4. Τα δύο πρώτα

pH: 7.38, pCO₂: 33mmHg, HCO₃: 15mmol/l.

Ποιο είναι το πιθανότερο νόσημα;

1. Σήψη
2. ΧΝΑ
3. Διάρροιες
4. Τα δύο πρώτα

pH: 7.42, pO₂: 52mmHg, pCO₂: 22mmHg.

Ποιο είναι το πιθανότερο νόσημα;

1. Σήψη
2. Πνευμονία
3. Διάρροιες
4. Πνευμονική εμβολή

